A TARTALOMBÓL

KÖZÉLETI DEMOKRÁCIÁNKRÓL — ÚJSÁGÍRÓSZEMMEL: „Egy tanszék vezetője vett rossz néven egyes — személyét, a tanszéket és az általuk oktatott tárgyakat nem érintő — kijelentéseket. Ezt azonban nem tőle tudom, hanem bizonyos zárt fórumokon részt vevő ismerőseim hozták a hírét. Bírálatának kifejtéséről a szerkesztőséget sem előzetesen, sem utólag nem értesítette. Néhány nap múlva azután értesítést kaptam, hogy a tanszék a sorozat következő cikkében milyen tartalmi nyilatkozatot vár el." — (Cikk a 3. oldalon.)

KÖZGÁZOSOK ÚTON-ÚTFÉLEN: — „Várj még egy percet! Néhány kérdés, csak hogy tudjak valamit rólad! Hogy hívnak és mi van rajtad? A ruha nem érdekel, csak a fehérnemű. Ugye nem hordasz melltartót? És egyedül vagy otthon, remélem. Egyébként van pasid, bár ez nekem mindegy. Most még csak egy kérdés, mielőtt elindulok. Mondd a pontos címet..." (Cikk a 2. oldalon.)

ÖT ORSZÁG KÖZGAZDASÁGI EGYETEMEINEK TALÁLKOZÓJA: „Hangulatos, jól pergő kosárlabdatornát rendezett május 15—18. között egyetemünk testnevelési tanszéke és KISZ-bizottsága. A szocialista országok közgazdasági egyetemei hagyományos sporttalálkozójának lebonyolítását ezúttal első alkalommal kapta meg a közgáz, s hadd tegyük hozzá rögtön, hogy nem vallott szégyent, sőt a résztvevők a legnagyobb elismeréssel nyilatkoztak a szervezésről." (Cikk a 7. oldalon.)

AKIK ELŐTT MINDEN LEHETŐSÉG NYITVA ÁLL: „A marxista Európa-centrizmusban többféle irányzat is érvényesül, a legprimitívebb formája kezdetben az volt, amelyik próbálta úgy értelmezni a felszabadító mozgalmakat, a nemzetközi függetlenségért és a társadalmi átalakulásért folyó harcot, mint hogyha az egyenes folytatása lenne az európai munkásmozgalmi harcoknak. Ugyanazokat az osztályokat, mozgatóerőket, ideológiát kerestük, mint az európai országokban..." (Cikk a 4. oldalon.)

ORVOSRA VÁRVA: „Üdítővel, cigarettával próbálják enyhíteni a sportoló fájdalmát. Jobb híján, mert hogy orvos, aki fájdalomcsillapító injekciót adhatna, égen-földön sehol. Még a kollégium orvosi rendelőjében sem tartottak ügyeletet. Pedig — ha jól tudom — NB I-es mérkőzéseken is kötelező az orvos jelenléte, hát még egy nemzetközi tornán, ahol zsinórban zajlanak a mérkőzések — milyen nagy szükség volna rá!" (Cikk a 7. oldalon.)

OKTATÓI VÉLEMÉNY A KOLLÉGIUMI MUNKÁRÓL: „Ha valaki pártvezetőségi tag, azt általában tudják és értékelik, de a kollégiumi igazgató, nevelőtanár már nem élvez ilyen megbecsülést. A kollégiumi tevékenységnek a társadalmi el nem ismerése azonban nem a kollégák hibája..." (Cikkünk az 5. oldalon.)

VILÁG PROLETÁRJAI, EGYESÜLJETEK!

KÖZGAZDÁSZ

A MARXISTA KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM LAPJA

XXI. ÉVFOLYAM, 11. SZÁM — ÁRA: 1,20 FORINT — 1979. MÁJUS 31.

Magas fokú szimultán

Háromnegyed 9-kor már gyülekeznek a népgazd. terv. és pénzügy szakos hallgatók, hogy világgazdaságtanból vizsgázzanak. *Magas Istvánra várnak.* Úgy tűnik, nem idegesek, igaz, IV. évesek, addigra már a vizsgázást is meg lehet szokni. Erre utalnak az öltözetek is: egy-egy öltönyös fiú, a többség azonban farmerban, pólóban, a lányok is szoknya-trikó, vagy farmer-trikó formaruhában. 9 után sűrűn nézik az órájukat, nem ártana már kezdeni. Negyed 10 után még humorizálnak azon, hogy vajon a vizsgáztatóra is csak 20 percet kell-e várni, de aztán komolyan fontolgatják, hogy szólni kéne a tanszéken. *Fél 10-kor valaki rezignáltan megjegyzi, hogy ez azért túlzás.*

A vizsgáztató 9 óra 35-kor érkezik; *szervezési hiba csúszott be, elnézést kér.* Kényszeredett mosoly a válasz.

Tizennégyen vannak mára, kicsit soknak tűnik. *Kezdetnek hatan maradnak bent.* Először tisztázzák, mi is a vizsgaanyag, majd Magas István *ismerteti a vizsga menetét:*

— *Kérdéseket teszek fel, végigzongorázzuk az egész anyagot. Aki válaszolni tud rá, tegye fel a kezét, ha azonban valaki szót kapott, az elmondottakat beszámítom, akkor is, ha rosszat felelt a vállalkozó.*

Néhány részletkérdés tisztázása után *indul a körforgó.* Az első téma Anglia. A közelítés történeti, a mély összefüggésektől halad az apróbbak felé, majd belemélyednek a Közös Piacba való belépés problémakörébe. *A hatból hárman felelgetnek felváltva, néha egymás szavába vágva,* az elhangzott választ *a többiek kiegészítik, a hibás gondolatokat vitatják, javítják.*

A vizsgáztató járkál, közbeszól, továbbgördíti a gondolatsort, átfogó és tényanyagot *fürkésző kérdéseket váltogat, ismerkedik a hallgatókkal.* Hárman hamar feloldódnak, a többiek egyelőre csendben dekkolnak, alkalmas pillanatra várnak. *A hangulat olyan, mintha gyakorlat vagy vitakör folyna.* Ebben persze a vizsgáztató személyisége meghatározó: *nem fölényeskedik, ő is sűrűn kifejti véleményét, értékeli a válaszokat, dicsér, biztat, vitatkozik, egy-egy homályos pontot elmagyaráz, s ráadásul farmer-trikó szerelésével még külsejében is illeszkedik a társaságba.*

Az eddigi három szereplő mellett egy negyedik is bekapcsolódik. Jól választotta ki a pillanatot, fontos kérdésre ad nagyon precíz választ, egy „jó pontja" már van.

Így telik az első háromnegyed óra. Ekkor röpke szünet áll be. A vizsgáztató *személyre szóló kérdéseket oszt,* ezeken egy kicsit *gondolkodni is lehet a válaszadás előtt.* Most derül ki, hogy eddig milyen feszülten figyelt. *Aki elméleti válaszokban jeleskedett eddig, azokat definíciót, számadatot, egy-egy részterületben való jártasságot igénylő kérdésekkel szurkálja meg, a könyvízűen válaszolók fantáziát kívánó problémákról fognak véleményt mondani.* Pár perc szünet, ezalatt a passzívabbakat noszogatja, majd kéri a válaszokat.

Ekkor megy ki az első vizsgázó, öt-öt percenként további három követi. A jegyek osztásánál csak az adott válaszok befolyásolják a vizsgáztatót, *senki nevét nem kérdezte előre, az indexekben meg főleg nem lapozgatott.* (Igaz, erre ideje sem volt.) Egy jeles, két négyes, egy közepes születik; hárman elégedettek, egy fiú szomorúnak látszik. *A távozók ismertetik a kint várakozókkal a módszert, elmondják azt is, hol tart most a beszélgetés, így az újak öt perc terepszemle után zökkenőmentesen tudnak bekapcsolódni.*

A kérdések közben már Latin-Amerika fejlődését boncolják. Egy srác magához ragadja a szót, zsinórban válaszol. Ő gyorsan végezhetne, *Magas István* négyest kínál neki. Bizonytalan fintor a válasz, majd ki is böki, hogy *jelest szeretne. A döntő kérdés* — most is, mint a vizsga során mindig — *pénzügyi kérdéskörből való. A válasz nem kielégítő, marad a négyes.*

A gondolatbeli utazás a szocialista országokba ér. A mezőgazdaság általános kérdéseitől, a pénzügyi problémákon át a *„mit tennél, ha te lennél a miniszter" jellegű kérdésekig* sok szálon fut a beszélgetés. A jegyszerzés most már folyamatos. Még az adminisztrációra való idő sem megy kárba, addig új kérdésen gondolkodnak a bentmaradók.

Nemcsak a diákok, a vizsgáztató is fárad már. Jobban „elcsúszik" a könyvízű szöveg, a bizonytalan gondolatsor, a pontatlan megfogalmazás.

Az utolsó hallgató is távozik, *a vizsgának vége. Lenyűgözött ebben a szimultánban az újszerűség, az oldott hangulat, a pontos, lényegretörő kérdések, az, hogy mindenkinek az egész anyagról számot kellett adnia, a szigorú osztályozás, a koncentráló képesség magas foka — még azt is fejben tartotta, ki magázta s ki köszönt szervuszt és mindenkitől ehhez igazodva kérdezett magázva vagy tegezve, — az, hogy itt a vizsga is mindenkinek nyújtott új ismeretet.*

Igaz, ebben a hallgatók is társak voltak.

Molnár

Díjnyertes lett a Közgazdász

A Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség Budapesti Bizottsága pályázatot hirdetett egyetemi és főiskolai lapok számára, a Magyar Tanácsköztársaság kikiáltásának 60. évfordulója alkalmából. A pályázaton a KÖZGAZDÁSZ is részt vett a március 22-én megjelent lapszámával, és I. helyezést ért el, megosztva az ELTE újságjával, az Egyetemi Lapokkal.

A bíráló bizottság II. és III. díjat nem adott ki. Az ünnepélyes díjkiosztásra május 17-én került sor a budapesti KISZ-bizottságon.

NAPRAFORGÓ

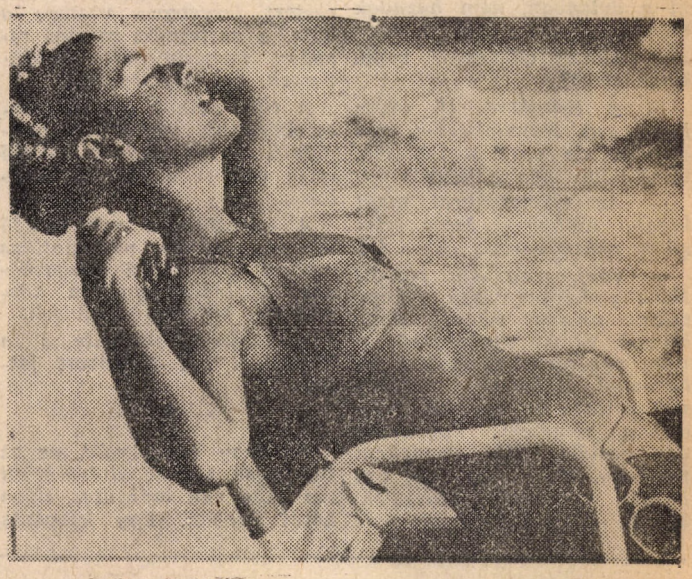

Fotó: FÁTH PÉTER

AZ AMERIKAI PÉLDA NYOMÁN

Legutóbbi számunkban olvashatta mindenki Berend T. Iván rektor javaslatát, miszerint a tanárokat ezentúl az írásos véleményezések, értékelések helyett osztályozzák a diákok. (A teljesség kedvéért hozzátesszük, hogy ez a javaslat legelőször az egyetemi KISZ-küldöttértekezleten hangzott el.) Nyilvánvaló, hogy az érintettekben (az oktatókban és a diákokban) ez az ötlet kiváltott bizonyos reagálásokat. Ezúttal most ezekből adunk közzé néhányat.

Először arra voltunk kíváncsiak, hogy az eddigi értékelési rendszer miként vált be; komolyan vették-e a hallgatók, illetve a tanárok, a tanszékvezetők.

Németh Gyöngyi (III. agrár) a KISZ-bizottság nemrég megválasztott érdekvédelmi felelőse:

„Bizony vehettük volna mi is komolyabban ezeket az írásos véleményezéseket, csakhogy elsőben nemigen ér rá ilyesmivel foglalkozni az ember. Második-harmadikban pedig az volt a baj, hogy rendszerint egy-egy kijelölt hallgató fabrikálta az ítéleteket. Úgy vettem észre azonban, hogy a tanszékek nem tulajdonítanak különösebb jelentőséget ezeknek az álláspontoknak. Akadnak persze kivételek; ilyen pl. az agrár tanszék, de általában a többi szaktanszék is."

Forgács Tibor, a kereskedelmi kar dékánja:

„Nem tartom a demokrácia csúcspontjának azt, hogy a diákok véleményezzék a tanárokat, de ha már egyszer csinálják, akkor azt komolyan kell venni. Mint ahogy — szerintem — a diákok többnyire színvonalas, objektív véleményeket juttattak el hozzám, amelyek általában helytállóak voltak, ilymódon kellemesen csalódtam ebben a metódusban. Akadtak persze felületes, nem megalapozott ítélkezések is, de nem ez volt a jellemző. Végülis ez is egyfajta segítség, kiegészítés a tanárok minősítéséhez. Jóllehet nem voltak számomra megdöbbentően újak az észrevételek, de általában megerősítették a véleményemet az egyes oktatókról. Felhasználtam ezeket az írásbeli kommentárokat, mindig megbeszéltem a tanárokkal."

Kerekes Sándor, a technológia tanszék fiatal oktatója:

„Szükség van valamifajta értékelésre, a jelenlegi véleményezés azonban nem működik jól. Részben azért sem, mert a visszajelzés a diákság felé nem mindig egyértelmű. Úgy vélem, hogy akiről készült ilyen jellemzés, az általában komolyan vette, foglalkozott vele. Mindezzel együtt azonban nem sokat számított. Főleg akkor került elő, ha valakinek amúgy is sok volt a rovásán és érvként szerepelhetett a diákok „kézzelfogható" véleménye.

Bernát Tivadar, a gazdaságföldrajz tanszék vezetője:

„Soha ilyen véleményezés nem jutott el hozzám, a tanszék egyetlen oktatójáról sem írtak a diákok. A mi munkánkat a hallgatók az elsős KISZ-táborokban szokták jelenlétünkben értékelni, szókimondóan és hasznavehetően. A felmerülő hibáinkat megpróbáljuk kiküszöbölni, már amennyire a lehetőségeink engedik."

Ezek után hallgassuk meg az újfajta eljárásról, a tanárok osztályozásáról kialakult álláspontokat.

(Folytatás a 2. oldalon)

Aktuális vizsga

Az idegenforgalomról

Odakint forróság, itt bent az egyetem falai között jólesik a hűvösebb levegő. Annál is inkább, hiszen a vizsgadrukk amúgy is fűt majd' mindenkit belülről. Fura módon ez alól még a negyedikesek sem kivételek, pedig ők már túl vannak néhány beszámolón. Az áruforgalmi tanszék előtt leánycsapat várakozik. Negyedikesek. Valaki azt mondja, hogy nem túl nehéz a vizsga. Hja, ő már könnyen beszél, imént jött ki, tarsolyában, azaz indexében egy négyessel. A többieken érződik némi feszültség. Odabent Kolacsek András docens és Hetényi István, a DÉLKER vezérigazgatója vizsgáztat. A téma pedig: az idegenforgalom.

(Idén első alkalommal tesznek záróvizsgát az idegenforgalmi blokk hallgatói. Sok mindent tanultak három félév alatt, lévén az idegenforgalom meglehetősen komplex téma. Így szó volt a személyszállítás tervezéséről és szervezéséről, az idegenforgalom gazdaságtanáról, az utazási irodák tevékenységéről, a vámpolitikáról, valamint a nemzetközi pénzügyekről. A blokkot a áruforgalmi tanszék gondozta, de besegített a külgazd. és a közlekedés tanszék is.)

Mielőtt belépek Kolacsek András szobájába — ahol már folyik a vizsga —, egy lány még „aggódva" utánamszól: „Ugye, hoztál magaddal hidegélelmet?" Nem tudom mire vélni a gondoskodást. Valószínűleg ez az arcomon is látszik, mert máris hallom a magyarázatot: „Huszonnégyen vizsgázunk!"

Női kosárlabdacsapatunk „egykori" centere felel (egy sajnálatos sérülés miatt három éve abba kellett hagynia a játékot). Az idegenforgalom propagandájáról van mondanivalója, ügyesen bánik a témával. A PR-rel viszont nem tud mit kezdeni. Már kint a folyosón mondja, s mutatja is kissé bánatosan, hogy a vizsgajegyzékben nem szerepelt a PR, jóllehet, valamelyik könyvben 10 oldalt csakugyan írtak a Public Relationsről. Végülis, szerencsére, nem „pontozódott ki", de azért a hajrá kissé hajmeresztő, izgalmas volt.

(Egy újonnan érkezett, hosszú hajú, szemüveges lány, némi töprengés után tőlem kér két papírlapot. Hármat kap. Nem sokkal később látom, hogy csaknem mind a hármat már teleírta. Átellenben egy fehér blúzos, szeplős lány izgalmában a körmét rágja — később kiderül, hogy idegeskedésre igazán semmi oka nincs, flottul megy neki minden.)

Átlátszó fehér blúzos lány felel. Tudása meggyőző, ennél talán csak magabiztossága imponálóbb. Félsznek, vizsgáznak nyoma sincs rajta, keze nem remeg, okosan válaszol minden kérdésre. Ő az első idáig, aki bátran kinyitja a száját, s határozottan vállalja azt, amit mond. Ebbe persze belefér az is, hogy ha netán kijavítják, rögtön egyetért vele, nem vitatkozik, s kifejezi sajnálkozását, amiért nem azt mondta, ugyanakkor biztosítja a tanárokat arról, hogy ő is így gondolta, csak nem tudta ezt szabatosan megfogalmazni. Hiába, mit tesz a rutin! Végülis jó jegyet kap, amit természetesen nem az áttetsző blúzának köszönhet, hanem tudásának, s magabiztos előadásmódjának.

Fekete öltöny, fehér ing, nyakkendő. Az első fiú. Kolacsek András — aki rövidujjú, kék ingben vizsgáztat — azonmód leveteti a zakót a szemüveges sráccal, mondván, nem szeretne saját magának lelkiismeretfurdalást okozni. A fiú nagyon intelligensen beszél az idegenforgalom regionális fejlesztéséről, majd az utazási irodák felépítéséről. Látszik rajta, hogy bő ismeretanyaggal rendelkezik, és kitűnően tud szelektálni, rendszerezni. Rápillantok a vázla-

(Folytatás a 2. oldalon)

TALÁLKOZÁSOK

Közgázosok úton — útfélen

— Halló, tessék, jó napot kívánok.

— Szia.

— Szia. Ki vagy, és kit keresel?

— Nagy Ferenc, veled akarok beszélni.

— Valami tévedés lehet, nekem nincsen Nagy Ferenc nevű ismerősöm.

— Most már van.

— Valamelyik témához küldött valaki riportalanynak? Talán elővizsgás vagy?

— Az, persze.

— Mit mondtál, hogy hívnak?

— Horváth Tamás.

— Szóval nem Nagy Ferenc...

— Igen, azt csak úgy mondtam, de ez tényleg az igazi nevem. Kezdek fantáziát látni a dologban, nem hazudok tovább.

— Szóval elővizsgás vagy. Hova jársz?

— A Közgázra, II. évfolyam, esti. Huszonhárom éves vagyok, de ezek mellékesek. Mire vagy még kíváncsi?

— Az elővizsgákról majd inkább szóban. Most leteszem, akkor várlak, gyere fel.

— Várj, még egy percet! Néhány kérdés, csak hogy tudjak valamit rólad! Hogy hívnak, és mi van rajtad? A ruha nem érdekel, csak a fehérnemű. Ugye nem hordasz melltartót? És egyedül vagy otthon remélem. Egyébként van pasid? Bár ez nekem mindegy. Most még csak egy kérdés, mielőtt elindulok. Mondd a pontos címet, mert a számot találomra hívtam, úgyhogy a tudakozóból nem tudnám meg, de egyszerűbb is, ha gyorsan megmondod, így hamarabb odaérek.

Az egy perc közben lejárt, a kagylót letettem, így már nem hallhatta: Dimitrov tér 8. Közgazdász szerkesztőség.

De aki ismeri, adja át. Volna még egy-két kérdésem.

★

Díszkivilágítás a Mátyás-templomban. Az ülőhelyek foglaltak, de álló még bőven van, s a lépcsők is üresek. A halk zsongásban bevonul a kórus, a Finn Egyetemi Férfikar. A műsor egyházi énekekből, finn népdalokból, feldolgozásokból áll, magyarul is énekelnek. A nagyszerű koncertért fergeteges vastaps a hála, a vastapsért számos ráadás: megzenésített Petőfi-versek, egy Kodály-mű.

A finn diákok szerint koncertkörútjuk legforróbb hangulatú, s legnagyobb sikerű estje volt ez a Mátyás-templomi.

A kórusban a sok leendő mérnök, fizikus, matematikus mellett a helsinki közgazdasági főiskolát egyetlen közgazdász hallgató képviseli.

A közönség soraiban, s a lépcsőkön hét közgázost láttam.

★

Tizenegy óra elmúlt, ez az 1-es busz, tán az utolsó előtti ma. Alig van már utas, ilyen késői órában. Egy közgázos srác azért akad. Harmad-negyedéves lehet, a könyvtárból és karate edzésről ismerős az arca. Fáradt, csapzott, lehet hogy most is edzésről jön. A körútnál száll le ő is.

A Liszt Ferenc téren srácok ácsorognak, majd rászólnak: — Gyere öreg, te lehetsz a bajnok!

— Nem tudom, mire véljem a felhívást, csak nem verekedni akarnak? Aztán kiderül, hogy a felbontott macskakövekkel súlylökőversenyt rendeznek.

A srác egy kicsit még tétovázik, aztán nevetve közéjük áll.

Na, persze, a játék mindenekelőtt!

★

Megkezdődött a vizsgaidőszak, ezt a szerkesztőségben is érezni. Az ablakokból jó kilátás van — na, nem a Dunára —, de néhány olyan szobára, hol vizsgák folynak.

A másodikon írásbeli vizsga zajlik éppen, a terem zsúfolásig telve. Egy lányt és egy fiút figyelek. Elmélyülten lapozgatnak, majd a táskájukból újabb dossziékat, füzeteket vesznek elő. Néha a szomszédjukhoz fordulnak, ha valami még így sem világos. A „segédanyagok" már beborítják az egész padot, alig van hely a másolásra.

A felügyelő oktatót sajnos nem látni az ablakunkból, pedig szívesen ideírnám a nevét.

Molnár

Az idegenforgalomról

(Folytatás az 1. oldalról)

tára: valóban vázlat. Egy-egy szó, gondolat, ötlet világosan egymás alá, illetve mellé írva. Tervgazdos.

(Hogy kerül ide tervgazdos? A folyosón okolja meg szokatlan — „renegát" — választását. „Elég nehéz népgazdos végzettséggel elhelyezkedni, emiatt sok embernek fő a feje. Mit kezdjen magával, és ezzel a képesítésével? Szerintem az lehet a megoldás — vagy talán az is egy megoldás —, hogyha ki-ki egy ágazatra orientálódik. Így választottam én is egy ágazatot, történetesen az idegenforgalmat. Nagyon jó és hasznos volt ez a blokk a számomra. Még van egy évem, de valószínűleg a Belkereskedelmi Minisztériumban vagy az IBUSZ-nál fogok majd dolgozni." Egyébként eléggé színes a paletta, már ami a blokkon résztvevő hallgatók szakmegoszlását illeti. Van itt belkeres, külgazdos, pénzügyes, közlekedés szakos és hát, ugye, tervgazdos is.)

Egy szőke lány burleszkbe illő mutatványba kezd. Mindkét keze tele van — hogy mikkel, az rejtély —, s tételt kell húznia. A produkciót már nem nehéz hozzáképzelni. Megpróbálja egyik kezéből a másikba rakosgatni a cuccait, ez persze nem nagyon sikerül; földre hull néhány holmija, de előbb-utóbb azért elrendeződik minden.

Közben már egy roppant izgulós lány babrálja, forgatja, simogatja a tollát, de nagyon szépen felel. A vámról esik szó. Mintha vámos lenne, úgy fújja a tételeket, mit lehet behozni Magyarországra, s mit nem lehet kivinni. Ennek így nyár felé különös aktualitása és haszna is van, s bizonyosan nem árt, ha ilyen precízen tudja mindenki a vám alá eső árukat.

(Sokféle kérdés szerepelt a vizsgán, ami azt bizonyította, hogy valóban a gazdasági és politikai élet számos területéhez kapcsolódik az idegenforgalom. A vizsgáztatók dél felé már kissé fáradtak, de azért egy rövid értékelésre még szívesen vállalkoznak: „Jó közepes tudással rendelkeznek a diákok; négy ötös született, a többiek pedig kettes és négyes között teljesítettek. Van értelme ennek a blokknak, természetesen bizonyos dolgokban módosítanunk kell majd az elképzeléseinken. Úgy vettük észre, hogy 8—10 hallgató érdeklődött igazán az idegenforgalom iránt. A huszonnégy végzősből 5—6 dolgozik majd ezen a területen, amit jó aránynak mondhatunk. Érdemes volt beindítani ezt a blokkot.")

Hamar kiürül a folyosó. Az utolsó felelő után egy-két perccel már csak a tekintélyes mennyiségű cigarettavég és egyéb hanyagul földre szórt hulladék emlékeztet arra, hogy itt vizsga volt. Pedig nem is volt ez olyan nehéz. S még a hidegélelemre se volt szükség.

(Borsi)

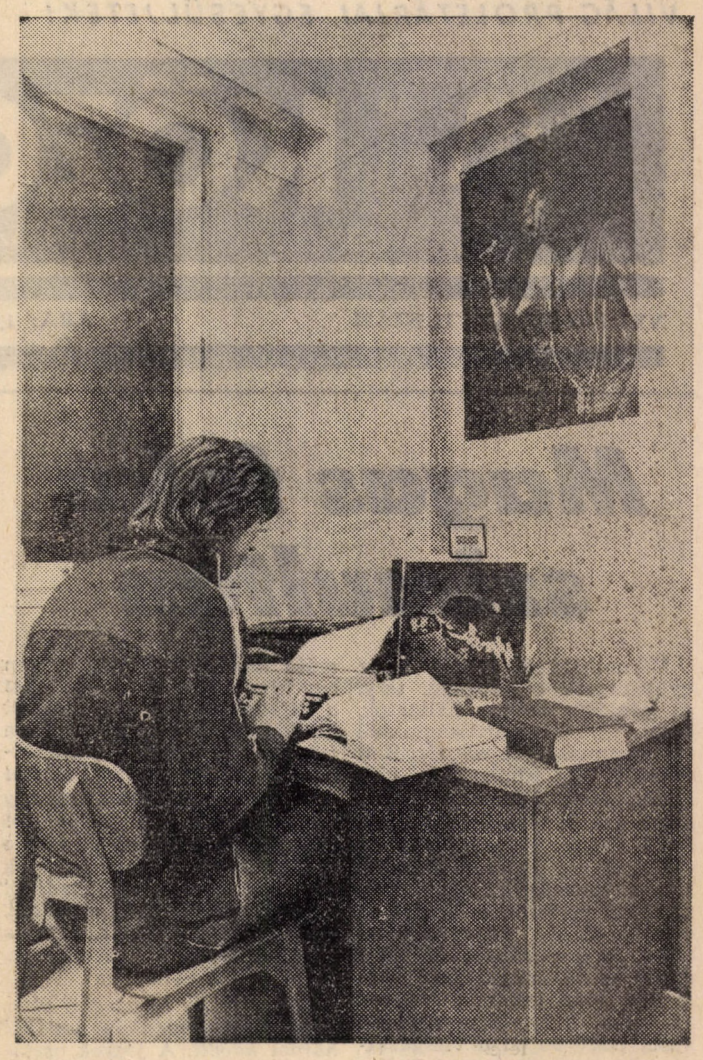

AZ AMERIKAI PÉLDA NYOMÁN

(Folytatás az 1. oldalról)

Németh Gyöngyi:

„Voltaképpen csak formai módosulást jelent az osztályozás. Előnyének tartom, hogy minden hallgató ténylegesen véleményt alkot, ami talán reálisabb képet adhat egy-egy oktatóról. Ellenben hátrányos lehet az, hogy, ha nincs írásos vélemény, akkor nem tudják pontosan, a tanárok, hogy mit kifogásolunk, hol kellene javítani. Persze lehet írásos kiegészítést is fűzni a jegyekhez. Szerintem valami módon ösztönözni kellene az oktatókat (akár anyagilag is), a jobb teljesítményekre. De ami a lényeget illeti: akkor lesz ebből az egész értékelésből valami, akkor lesz hatása, ha mindenki komolyan veszi. Mi is (erre most született egy életrevaló javaslat, ami formai szempontból megalapozottabbá teszi a minősítést), de a tanszékek is (vitassák meg az osztályzatokat tanszéki értekezleten). Egyébként, ahol jó a tanszéki képviselet, ott figyelembe is veszik a véleményünket. Ez is tanulságos a számunkra."

Forgács Tibor:

„Elvemet továbbra is fenntartom: pedagógiailag nem tartom szerencsésnek, hogy a diákok minősítik a tanárokat. De, ha már így van, akkor ez elképzelhető osztályozás formájában is. Pusztán formai változásról van szó, de ezt is komolyan kell csinálniuk a diákoknak, ahhoz, hogy értéke legyen szavuknak, illetve osztályzataiknak. Nekem főleg az előadások értékelésével kapcsolatban vannak aggályaim: túl kevesen járnak előadásokra ahhoz, hogy megalapozott és általános véleményt tudjanak alkotni a diákok. Szerintem a szemináriumok több lehetőséget nyújtanak a minősítéshez.

Kerekes Sándor:

„Meglep, hogy ez a rektor javaslata, s nem a diákoké. Egyetértek az értékelés szükségességével, így az osztályozással is, bár jól tudom, hogy ez csak formai módosulás. Azért tartok csak ettől az értékeléstől, mert lehet, hogy lesznek oktatók, akiknek ez nem kis kudarcot fog jelenteni, egyszerűen azért, mert a téma, amivel foglalkoznak nem túlzottan népszerű. Ezeknek az oktatóknak csak jóval nagyobb befektetéssel, energiával terem majd babér, ha egyáltalán terem. Szó, ami szó, nem egyformán kell lovagolni. Az a fontos, hogy a vezetés használja fel ezeket az információkat, s vonja le belőle a megfelelő — néha elmarasztaló — következtetéseket. Ez az egész értékelés is csak akkor számíthat sikerre, ha közüggyé válik."

Egy szovjet professzor egyesült államokbeli vendég oktatói tapasztalatait közreadva leírja: ott már azért küzdenek a diákok, hogy eltöröljék az ő osztályozásukat. Nálunk pedig a tanárok számszerű értékelése került napirendre, igaz ez is amerikai példa nyomán.

B. L.

Megrendülten értesültünk Bögre Katalin újságíró haláláról. Bögre Katalin a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetemen szerzett diplomát 1956-ban, de később is szoros kapcsolata volt az egyetemmel. A Közgazdász egyetemi lap szerkesztőjeként dolgozott itt a hatvanas évek elején. Utolsó munkahelye a Munka című folyóirat volt, ahol rovatvezetőként tevékenykedett. 46 évesen ragadta el a halál. Egyetemi barátai, ismerősei, hajdani kollégái kegyelettel gondolnak rá.

...a vonat továbbindul...

A legderültebb égből érnek a legváratlanabb villámcsapások — fakadt ki barátom, miután a szokott formaságokkal üdvözöltük egymást. Első osztályú kocsiban foglalt helyet, de a folyosón találtam rá. Talán Pesttől fogva az ablakban állt, kihajolva. Mindig szerette kidugni a fejét az ablakon, sőt még praktikusnak is vélte, hogy idővel szemüvege lett és ilyenkor nem megy semmi a szemébe.

— Amikor az usankás lány megadta az idei év első kosarát — folytatta — nem gondoltam volna, hogy másfél órával azután szépen elfelejtem és csupán „aláváltásnak", uram bocsá' izlésficamnak fogom tartani visszautasított fellángolásomat. Hiszen akkor kiszáradt a szám, a torkomon elakadt a szó, az r betűt pedig úgysem tudtam volna kiejteni, mert leragadt a nyelvem.

Láttam az arcán, hogy örül a találkozásnak, edzett barátok vagyunk.

— Még soha nem ültem fel vonatra sörös üveggel, de akkor csak az alkohol könnyítő erejében biztam. Ha nincs kivel beszélned a sör önmagadat készteti gondolkodáskeresésre, tompa mámorával kilépve hétköznapi feltételeidből, kerékvágásba szokott logikádból... Először használtam a kutyaharapást szőrivel módszert. Miért ne? A lehetőség önmagát kínálta. Mégis, jóval túl Rákoson vettem csak észre, hogy a másik ablaknál Teri ül az a lány, akit párszor már szemre vettem — igazán kellemes jelenség —, de csak sima köszönőviszonyban álltunk „egymással". Falumbeli. Öreg! Most kell és lehet tenni valamit! — erősítettem magam. Az állomásra érve szélnek eresztettem az eddigi gátlásokat és remek kérdéssel rukkoltam ki: — Teri! Ugye téged Terinek hívnak? ... Mintha már várta volna a kérdésemet, mosolyogva mentünk hazáig. A szomszéd utcában lakik. Kilenc ház választ el bennünket... Kétszáz méter...

Északnak fordult a vonat, szemünkbe sütött a Nap. Amikor mindezt elmesélte, olyan meztelenül őszinte volt, hogy akár az első szél is elfújhatta volna. Mert érzésem szerint az ember nehezéke nem a tiszta őszinteség. Nem az tartja a Földön.

— Milyen remekül kezdődött az egész! Alighogy hazaértem, már indultam is hozzá statek könyvet kérni, bár mi már régen végeztünk az ő szakközepes anyagukkal. Végre volt valakivel beszélgetnem a vonatra menet, a vonaton, a vonatról jövet. Tavaszodik, március van. Ilyenkor duplán öröm a jó és kétszeresen fáj a rossz. Ő nagyon élvezte a helyzetét — folytatta barátom.

Hosszan kürtölve ért a szerelvény Isaszeg állomásterébe, enyhén kilengtek a vagonok a váltók fölött. Barátom kicsit elhallgatott. Szereti a vasút zajait. Nem akartam mondani neki, hogy emberismerő képességei az évek során alig gyarapodtak, és még mindig két csapról fejti érzelmeinek boroshordóját!...

— Még Gőzgazdászt is kapott, az egész osztálya azt forgatja. A legszélesebb témákról beszélgettünk. Tekintete nyílt volt, arca sajátos, hangja vékony termetéhez képest váratlanul meleg, nőies. Sokat gyönyörködtem kifejezésgazdag szemeiben, bántam, hogy ilyen későn találtam rá. Mert azt hittem hogy rátaláltam. Kérdések sokaságával halmozott el, amikor megtudta, hogy filozófiát is tanulok. Az első pillanatokban alig birtam követni, de aztán megfogtam egy Hegel-idézettel: „Hogy valami mozog nem annyit tesz, hogy ebben a most-ban itt van és a másik most-ban amott, hanem azt, hogy egyazon most-ban itt van és nincs itt, hogy ebben az itt-ben egyszerre van és nincs."

Ez megtetszett neki, és másnap már ő ismételte el. Hozzátette: ezt tőled tanultam. Ez volt tegnap és...

— ...ma ingerülten keltem fel, gyorsan összekaptam magam, hogy már az utcájukban találkozhassam vele. Leöntöttem a forró kakaót, kirepültem a kapun. Alig hagyta el a házukat, mikor az utcájukba értem. Szinte futottam és csakhamar beértem. Kérdezte, hogy tegnap melyikkel jöttem, mert a hármason nem látott. Én „messzemenő" következtetéseket vontam le abból, hogy a héten mindig azzal a vonattal jött haza, amelyikkel általában én is, sőt bevillamosozott a Keletibe, pedig Kőbánya-felsőhöz közelebb esett.

Teri a vonaton egyre kedvetlenebb lett, én pedig nem tudtam mit kitalálni. Rossz előérzetem volt, de úgy látszik nem eléggé.

— Látom ma rossz kedved van.

— .....

Semmi válasz. Szét akartam rúgni a cipőmet belülről.

— A múltkor jó kedved volt.?

— Mikor múltkor?

— Tegnapelőtt.

— Akkor lehetett is — mondta, és én hirtelen nem tudtam mást válaszolni, mint azt, hogy egy csokor virág felvidítana-e?

— Na jó — talán ezt mondhatta, de én már akkor sem értettem tisztán, visszaidézni mégúgysem tudom. — Feri... beszélgethetünk továbbra is, de én járok egy sráccal. Ekkor öltözni kezdett, jó volt az időzítés, alig tudtam valamit szólni:

— Én pedig köszönöm a ... két hét tavaszt... Úgy éreztem az Achilles-ínt vágták el a lábamon, ráadásul még fejbe is vertek. Elsápadtam? Elvörösödtem? Nem tudom. A lány voltaképpen végtelenül rendes volt. De a legbensőbb énemig kiraboltnak éreztem magam!

Tudom, hogy szavait nem jegyzi fel a drámairodalom, „Kőbánya-felsői végszó" néven, de rám úgy hatott, hogy szentül meggyőződtem: itt ismét csak a sör segíthet. „Még nem adhatok!" — fogadott a Keleti kantinosnője. Reggel nyolc óra volt... Mit tehetnék?

Tovább kell erősítenem a relativság tudatát. Relatív a szerelem, relatív a szépség, relatív az Igazi. Igen. A „nagy Ő" is relatív lesz, miképpen a kiválasztás is esetleges. Tudod: csak a tét ne lenne olyan óriási! Most ezzel a vonattal száguldok hazafelé. Haza?... Látod: kidugom a fejem az ablakon, nincs az a nagy meleg, de jól esik a vonatot kísérő friss,hideg, de tavaszi és tiszta szél.

Benyit a fülkébe, csomagol. Ez a hétvégi járat kilencvenes átlaggal menekül Pesttől. De a levegő nem akar könnyebbé válni. Alvófalujába tart. Egy utcát ismét el kell felednie. A pompás, mondhatni méltóságteljes NOHAB szigorú és könnyed eleganciával húzza a vagonokat, át a váltókon, bevágások, dombok között kanyarogva csattogva, robogva.

— A vonat lényege a mozgás, az álló vonat nem is vonat — szólalok meg végre, jobbat nem tudva. Ezt szintén Hegel mondta, csak egy mai Hegel, egy közös barátunk a hadseregből.

— Igazad van. Így száguld az én belső vonatom is, agyam szabta kényszerpályáinak koponyám által zárt terében. Talán holnapután megkérdezem tőle, olyan fontos-e neki az a..... balek...

Balázs Gusztáv

AZ UTOLSÓ SZÓ JOGÁN

Búcsúüzenet a barátomnak

Emlékszel?

A napokban beszélgettünk, s te olyasmikat kérdezgettél: van-e értelme ennek az egész egyetemnek, mivel érdemes itt leginkább foglalkozni, jó-e az, ahogy te most az „egyetemi életet" éled?

Sokminden eszembe jutott ekkor.

De a lényeg, a legfontosabb, amit mint már „perceken belül" végző, ezt az életformát abbahagyó ember neked és mindenki másnak őszinte szívvel nyújthatok, az tulajdonképpen csak egy mondat: *Vigyázz, nehogy ez a négy-négy és fél év kicsússzon a kezeid közül!!!* Tényleg, csak ilyenkor a végefelé jön rá az ember, hogy micsoda remek lehetőségeket kínál ez a néhány egyetemi év, s hogy nemcsak szólam, sőt, nagyon is súlyos igazság az, hogy — soha többé nem lesz *időd*, magaddal, s a világgal annyit foglalkoznod, mint most, amikor viszont tényleg: „csak ez a dolgod".

Nincs annál elszomorítóbb, mint látni azokat a (gyakran jószándékú, lelkiismeretes) „igazi" diákokat, akik nap mint nap végigülik a maguk 6—8 órájukat, utána napközben (vagy hétvégén) igyekeznek minden órára, minden tárgyból „megtanulni a leckét", becsületesen felkészülni, aztán félév végén levizsgáznak és a következő félévben ugyanezt kezdik elölről — egészen a diplomáig. Fogalmuk sincs arról, hogy csütörtökön a klubban Nyers Rezső vagy Bácskay Tamás, szerdán a szakkollégiumban Kornai János vagy Huszár István beszélt a magyar gazdaságról; hogy X pol-táborban Ónodi György tájékoztatott Iránról; hogy kedden a Kinizsiben XY tartott remek előadást a Rajk-perről és 56-ról; hogy olyan tanszékek vagy olyan témájú tantárgyak is léteznek, mint „filmfongalmazás", mint „tájékoztatás a külpolitikában", mint „a fejlődő országok ideológiája, gondolatvilága" és így tovább; hogy száz meg száz embert ismerhetnének meg *általában*, és az éppen meglevőknél biztos jóval többet *közelebbről*, ha arra is időt fordítanának, hogy néhány társukkal együtt valami klassz közös dologban részt vegyenek; újságot csináljanak, középiskolásokat tanítsanak, elsőévesekkel foglalkozzanak, építőtáborokat, rendezvényeket szervezzenek és még mi mindent nem mondtam?!

Ők azok, akik *erről* semmit (vagy csak nagyon keveset) tudnak, csak arról, hogy 8-tól 10-ig szervezés előadás van a II-esben, és mire netán felesztélnének, mire ritmust változtatnának, már nem lehet, már megint jönnek a vizsgák — elröpült a négy év, és *semmit* nem használtak ki abból, amiről az imént azt mondtam: itt a soha vissza nem térő alkalom, hogy minden lehetőséggel kifejlesszük-gazdagítsuk magunkat és egymást. Lepereg róluk az egyetem — ezzel az erővel levelezőn is elvégezhetnék, közben még legalább pénzt is kereshetnének.

Nem lehet túlságosan siettetni, a természetesnél gyorsabb ütemben akarni a „sokmindent", mert ha idő előtt teszed, kicsúszhat a talaj a lábad alól. De viszont vigyázz: ha belefeledkezel az egyszerű hétköznapokba (az is hajtja ám az időt — ZH-k jönnek, mennek... tudod) — máris itt az államvizsga. És te lemaradtál valamiről — egy nagy-nagy lehetőségről.

Erre vigyázz!

Csakhogy ez még nem minden. Az sem mindegy: *hogyan* vigyázol"!

Régi, az eddigieket összefoglaló aforizma: „vigyázz, nehogy a tanulás az egyetemi élet rovására menjen"! Ma már azonban arra is rájöttem: az sem egy okos dolog, ha ezt a kettőt így mereven szembeállítjuk. Sőt, mondhatom: egyértelműen hamis okoskodás ez. Az én képletemben ma már a „számomra értelmes és elkerülhetetlen" oldalak szembeállítására bomlik a dolog.

Tudod első-másodikban szinte mindenkin erőt vesz az a (természetes) betegség, hogy szeretne csinálni *valamit* (anélkül, hogy az imént elsorolt lehetőségek közül túl sokat ismernének. Egyszerűen a tenniakarás igénye hajtja őket), és éppen ezért igyekeznek minél többet megismerni, elvállalni, kipróbálni. És eközben — anélkül, hogy gondolnának rá — látszólag szemben találják magukat a „tanulás *vagy* egyetemi élet" dilemmájával — s végül is igen sokaknál az egyetemi élet kiütéssel győz...

Ismertem olyan srácot, akit látszólag komolyan érdekeltek konkrét témák, foglalkozott is velük, de mielőtt még igazán megismerte, megértette volna őket, felemésztette figyelmét, energiáját és főként idején az a sok egyéb, amit még emelett elvállalt.

Igen, sokan vannak, akik különösen a kezdeti években szenvedélyesen keresik a helyüket az egyetemen, lényegében keresik önmagukat — és csak nagyon kevesen tudják ezt torzulás nélkül megoldani. Kinél-kinél hajlam és vérmérséklet szerint általában valamelyik oldal végül is erősebb lesz (mint ahogy olyan is van, akinél ez a „helykeresés" megreked egy szűk haveri kör, a délutáni sörözések szintjén. Végülis az „egyetemi élet" nemcsak programot kínál — egy életformát jelent, ami a nagyobb szabadság, több idő lehetőségét is magában rejti, s van akinek ez a szabadság a legfontosabb) —, s csak amikor az egésznek vége már, amikor kézzelfogható valóság lesz az „egyetem-vég" csupasz ténye, akkor érzik igen sokan, (persze korántsem mindenki) úgy: valamiről megintcsak lemaradtak, valami hiányzik, valami kimaradt belőle.

És már csak emiatt is torz és hibás így feltenni a kérdést: tanulás vagy egyetemi élet?

Hogy akkor hol a megoldás?

Arra törekedj, az legyen az iránytűd, hogy önmagad és az egyetem nyújtotta számtalan lehetőség sűrűjéből próbáld meg kihasználni azt, ami téged leginkább *érdekel*, amivel a legszívesebben foglalkozol. A legfontosabb lépés, *hogy magadban próbálj fokozatosan letisztítani egy igényt, egy érdeklődést valami iránt*, és igyekezzél *aköré* csoportosítani mindent — a tanulást is.

Végül is: mi érdekel? *Ezt* tudjad!

És igyekezzél minél több ilyen tárggyal foglalkozni. És *azt* tanuld is! Járj be a könyvtárba, keress hozzá újságokat-irodalmat — *értsél hozzá*, az sem „baj", ha TDK-t írsz belőle. És ne vállalj el válogatás nélkül mindent, csak ami ezt valahogy segíti. És ne fogadj el fenntartás nélkül minden plakátolt programot.

Igyekezzél számodra értelmes (tehát téged érdeklő) dolgokkal minél többet foglalkozni. És *ezek mellett* végezd el az „elkerülhetetlen" teendőket (további tárgyakat, feladatokat stb.),

És még valami: tanulj meg gazdálkodni az időddel.

Éppen azért, mert a „sok mindent" vágyod, becsüld meg az idődet. Nem azt mondtam, hogy oszd be minden percét. Csak tanulj meg szelektálni.

Tulajdonképpen ezt a hosszú monológot azért is éreztem fontosnak elmondani, mert valahol itt van a gyökere annak a kérdésnek is: hogy lehet a legjobban védekezni a konvencionális élet ellen? Az igazság az, hogy végül is: nem tudom. Azt viszont tudom, hogy bármennyire is külön világ az egyetem — valójában ez már maga az életünk. Nem egy kortársunk már évek óta dolgozik, családja van és a hátra levő évtizedekben egyre kevesebbet fog változni. Mi csak látszólag vagyunk „mások". Valójában amilyen életstílus, tulajdonságok kialakulnak itt bennünk, azok többé-kevésbé megkövesednek az egyetem utánra is. És ezért nem mindegy, hogy ma hol és hogyan fogod meg azokat a bizonyos arányokat. Hogy ráállsz a csendes és szorgalmas jótanuló stílusra (s innen minden bizonnyal egyenes út vezet a konvencionális „Csillag Hajnalkához"); netán szétszórod magad a hirtelen felfedezett egyetemi élet sokféleségében (és ez történhet akár csak a már emlegetett sörözések szintjén is); vagy fokozatosan megérlelsz magadban egy folyamatosan érdeklődő, nyitott embert, aki tudja, hogy mit akar, mire kíváncsi, s az a sokminden, amit csinál, csupán ugyanannak a lényegnek a sokféle színes mozgásformája.

Tulajdonképpen csak ennyit akartam neked mondani.

Fóris György

Közéleti demokráciánkról — újságíró szemmel

Az utolsó szó jogán egyetemünk közéleti demokráciájáról szeretnék szólni — négyéves újságírói tapasztalataim alapján. Azért hangsúlyozom újságírói tapasztalataimat, mert hallgatóként mindenképp egy partikularitást képviselek, de a Közgazdász munkatársainak kötelességük összegyetemi érdekeket szolgálni.

Munkám során két területen találkoztam olyan jelenségekkel, amelyek arra utalnak, hogy a közéleti demokrácia hagy még kívánni valókat maga után az egyetemen. Az egyik a cikkek előkészítése, a másik a megjelent cikkekre történő reagálás.

Amióta a Közgazdászba írok, kedvenc műfajom az interjú volt. Bár egyéb írásokat (tudósítás, riport, glosszа stb.) is kipróbáltam, az interjúk újságírói „pályaművem" túlnyomó részét teszik ki. Interjút pedig egyedül nem lehet írni, ehhez nyilatkozó partner kell. Nos, én interjú alanynak oktatóink közül az idősebb, nagyobb tekintélynek örvendő tanárokat szerettem választani, a hallgatók közül pedig pont fordítva, a kevésbé közismert, mondhatni „szürke" egyéniségeket. Ennek nagyon racionális okai voltak. Egy tanszékvezetővel, vagy rektorhelyettessel sokkal könnyebb megállapodni az interjú időpontjában, mint egy tanársegéddel. Az előbbiekkel három-négy napon belül találtunk félórát-órát, amikor mindketten ráértünk, az utóbbiakkal egy héttel az interjúkészítés előtt kellett elkezdeni az időpontegyeztetést.

Az időpont kitűzése után a következő lépés az interjú felvétele. Itt megint az idősebb, tekintélyes oktatók voltak előnyben. Az időpont megbeszélésekor mindig közöltem az interjú témáját is — és ők általában „készültek" belőle. Persze, ezeknek az oktatóknak nagyobb közéleti gyakorlatuk is van, rutinosabban tudják a nyilvánosság számára megfogalmazni gondolataikat — mindez azt jelentette számomra, hogy ugyanolyan hosszú nyilatkozat felvétele rövidebb ideig tartott az oktatók első csoportjánál, mint a fiatalabb, kevésbé tekintélyes tanároknál.

A felvett nyilakozatból készíti el az újságíró a közlésre szánt cikket. Ezt természetesen a nyilatkozóval ellenőriztetni kell, hogy valóban az ő gondolatai fogalmazódtak-e meg. Az ellenőrzéssel párhuzamosan folyik a cikk nyomdára való előkészítése, ami elég sok munkával jár. Ha az interjúalany néhány számot, szót, megváltoztat, vagy sorokat húz ki a cikkből, ezt átvezetik a nyomdakész példányra. A nagyobb változtatások, mondatok, bekezdések átírása, jelentősebb bővítések, már a cikk újragépelését és újbóli nyomdára készítését teszik szükségessé. Tehát érthető, ha nem örülünk neki. Nos, itt vitték el végképp a pálmát a már eddig is dicsért oktatók és a hallgatók közül a „szürke eminenciások". Ők az elkészült írásban tényleg csak a hibát, a félreértést javították, de többnyire nem változtatták meg nyilatkozatuk tartalmát — sőt általában újságírói szaktudásomban is megbíztak annyira, hogy nem fogalmazták át azt, amit leírtam. Ezzel szemben a fiatal oktatók nyilatkozatait kivétel nélkül újra kellett gépelni.

A hallgatói magatartások magyarázatát ismerem. A nem közismert hallgatók csak akkor vállalkoznak interjúra, ha a témáról többé-kevésbé határozott véleményük van, ezt azután vállalják is. A népszerű, közismert személyiségek szinte kötelességüknek érzik, hogy nyilatkozzanak, hogy újszerű, meghökkentő — sőt gyakran szélsőséges — nézetekkel lépjenek a nyilvánosság elé. Amikor azután leírva látják azt, amit elmondtak, a józan megfontolás egy sor könnyelmű kijelentés megváltoztatására készteti őket.

A megjelent cikkek hallgatói visszhangjáról most nem írok, sőt az oktatóink többségére jellemző, a „parlamentáris formáknak" megfelelő reagálásairól sem. Van azonban egy sajátos visszhang, a „pozíció reagálása", ami szerintem teljesen idegen az egyetem szellemétől és hagyományaitól. Szerencsére nem sűrűn találkoztam vele, de egy elrettentő példáját bemutatom.

Az interjú lényegéhez tartozik, hogy az újságíró valakit megszólaltat, az ő véleményét mutatja be az olvasóknak, azon célból, hogy „több szem többet lát" alapon oldjuk meg a gondjainkat. Nos, én mindig vigyáztam arra, hogy cikkeimben a nyilatkozó fejtse ki véleményét, hiszen az olvasó számára ez az érdekes, nem pedig az én töprengéseim. (Ezek közlésére más műfajok sokkal alkalmasabbak.) Így mindig érzékenyen érintett, ha valaki nem partnerként, vitatkozó félként reagált cikkeimre, hanem hatalmi szóval ledorongolt egy-egy vélemény megszólaltatása miatt. Ez többször előfordult a négy év alatt és nemcsak velem, mivel azonban a Közgazdász közéleti fórumnak tekinti magát, továbbra is lehoztuk a közérdeklődésre számottartó nyilatkozatokat, vállalva, hogy néhány ember pozíciójának irányuló támadásként fogja fel azokat. Utolsó cikksorozatom, „Az életnek tanulnak?" váltotta ki a „pozíció reagálásának" már valóban ijesztő példáját.

Egy tanszék vezetője vett rossznéven egyes — személyét, a tanszéket és az általuk oktatott tárgyakat nem érintő — kijelentéseket. Ezt azonban nem tőle tudom, hanem bizonyos zárt fórumokon résztvevő ismerőseim hozták a hírét. Bírálatának kifejtéséről a szerkesztőséget sem előzetesen, sem utólag nem értesítette. Néhány nap múlva azután értesítést kaptam, hogy a tanszék a sorozat következő cikkében milyen tartalmú nyilatkozatot vár el. Az értesítés feladója ismeretlen, a postázás módja a „szájról szájra" útja volt.

Az esetet azért írtam le, mert arra világít rá, hogy egyetemünk demokratikus szelleme — a meglevő fórumok ellenére — nem vált még az egyetemi közélet szerves részévé. Persze nem szabad túlzásokba esnünk, sem türelmetlennek lennünk, hiszen a kibontakozási folyamat megindult és lépésről lépésre előre halad. Úgy vélem — és négyéves újságírói munkámban ez a felfogás vezetett —, hogy a Közgazdászra fontos szerep hárul ennek a folyamatnak az elősegítésében.

Búcsúzóul azt kívánom, hogy legyen a lap továbbra is az egyetemi közvélemény nyilvános fóruma, újságírói szolgálják a helyi demokrácia ügyét, olvasói pedig megértéssel és támogatással fogadják ezt a célkitűzést.

Pál Kata

Beindult a verkli (Fotó: FÁTH PÉTER)

Akik előtt minden lehetőség nyitva áll

Körinterjú dr. Marton Imrével, dr. Szentes Tamással, Béládi Lászlóval és Miszlivetz Ferenccel a fejlődő országokról

„Fel elvtársak: Európa végleg eljátszotta játékait, ideje más után néznünk. Ma minden lehetőség nyitva áll előttünk, ha csak nem majmoljuk Európát, ha csak meg nem kísért bennünket Európa utolérésének kívánsága... Nézzétek csak, hogy hintázik ma a nukleáris bomlás és a szellemi bomlás között... Elvtársak, vajon nincs más választásunk, mint egy harmadik Európát teremteni?"

F. Fanon, afrikai ideológus és forradalmár „A Föld rabjai" című írásából való ez a pár soros idézet, amelyet olvasva önkéntelenül is arra gondol az ember: valójában milyen keveset tudunk az afrikai és általában a harmadik világbeli mozgalmakról, elméletekről, törekvésekről. És gyanítható, hogy az a kevés sem a legpontosabb és leglényegesebb mindabból, amit erről a világról tudnunk kellene.

Erről, s a fejlődő országok megismeréséről, oktatásáról beszélgettünk dr. Marton Imrével, a filozófia tanszék egyetemi tanárával, dr. Szentes Tamással, a világgazdaságtan tanszék egyetemi tanárával, Béládi Lászlóval és Miszlivetz Ferenccel, végző, illetve végzett tanár „A" szakos közgázosokkal, az ELTE történelem szakának jelenlegi harmadéves hallgatóival. A beszélgetés közvetlen apropója egy, a közelmúltban megjelent szöveggyűjtemény volt, amely a harmadik világgal foglalkozó írásokat tartalmaz, s amelyre e beszélgetés során külön is kitérünk.

Hol tart tehát ma a fejlődő országok oktatása?

Szentes Tamás (Sz. T.): A fejlődő országokkal (a világ népességének többségét kitevő országcsoporttal) foglalkozni a történelemben, földrajzban, a legkülönfélébb társadalomtudományi ágakban — ez egyszerűen elkerülhetetlen. Hogy a hazai (általános iskolai, középiskolai, egyetemi) oktatás ma nem súlyának és politikai jelentőségének megfelelően foglalkozik a harmadik világgal, az egy sajnálatos, de közismert tény, amelyen határozatokkal és konkrét lépésekkel, itt is, másutt is, igyekeznek segíteni.

Nagyon nagy a lemaradásunk, holott ma már mind a szocialista, mind a nyugati országok egyetemein az úgynevezett „fejlődéstanulmányok", egy-, vagy kétéves tantárgyblokkok formájában (kötelező jelleggel!) oktatást nyertek. Egyetemünkön a legutóbbi reform (az alternatív blokkok bevezetésével) adott egy lehetőséget: a filozófia tanszéken szervezett „Politikai filozófia" blokk keretében (Marton elvtárs vezetésével), a világgazdaságtan tanszéken szervezett „Fejlődő országok" blokk keretében pedig több tárgyon keresztül is intenzíven foglalkozhatunk ezzel a témával. Pillanatnyilag ez az a blokk a kötelező „világgazdaságtan" tárgy oktatása mellett — amelyik lehetőséget nyújt valamivel bővebben megismertetni a hallgatókkal a fejlődő országok problémáit.

Mindez *nem* jelenti — nem jelentheti — azt, hogy ez valami „külön világnak" az oktatása! A harmadik világ ismertetése elképzelhetetlen a tőkés világgazdaság *egészének*, a világtörténelem *egészének* oktatása nélkül —, végülis *minden* társadalomtudományi tantárgyban, amely a „Világ"-gal foglalkozik, az egyes országoknak, országcsoportoknak a megfelelő helyet biztosítani kell, de egyiket sem lehet a többitől elkülönítve vizsgálni. Egyszerűen nem lehet pl. imperializmust sem tanítani úgy, hogy az imperializmus hátországai, a függő gazdaságok vonatkozásában ismereteket ne oktatnának — s persze ugyanez áll megfordítva is.

(Marton Imre (M. I.): Ehhez az utolsó gondolathoz kapcsolódva talán még annyit: nem az ma a legnagyobb baj, hogy egyáltalán nem foglalkozunk a fejlődő országokkal (végülis erről így nincs szó), hanem, hogy többnyire rosszul foglalkozunk velük. Ami ma megfigyelhető, hogy van egy „polgári Európa-centralizmus", van egy „marxista Európa-centralizmus" és egy „harmadik világ-centralizmus". A polgári az a közismert elmélet, hogy a fejletlenekből lehetnek majd fejlettek, ha ugyanazt az utat követik, mint a fő kapitalista országok. A marxista Európa-centralizmusban többféle irányzat is érvényesül, a legprimitívebb formája kezdetben az volt, amelyik próbálta úgy értelmezni a felszabadító mozgalmakat, a nemzeti függetlenségért és a társadalmi átalakulásért folyó harcot, mintha az egyenes folytatása lenne az európai munkásmozgalmi harcoknak. Ugyanazokat az osztályokat, mozgatóerőket, ideológiát kerestük, mint az európai országokban —, s persze nemcsak európai szerzők írtak ilymódon a harmadik világról, hanem a harmadik világ úgynevezett marxistái is. Próbálták átvenni Marx, Lenin, Sztálin, Mao tételeit, és igyekeztek bebizonyítani, hogy ezek a tételek-tanítások változatlanul alkalmazhatók a harmadik világban.

Ma ott tartunk, hogy az európai marxisták belátták és elismerik, hogy tanulmányozni kell a harmadik világ sajátszerűségeit. De most meg az a veszély, hogy csak a sajátszerűségeket emelik ki.

Tovább kell lépnünk a fejlődő országok oktatása és kutatása során: globálisan is kell kezelni a gazdasági, politikai, ideológiai folyamatokat —, mint egy szerves egységes világrendszeren belül lezajló kölcsönhatások rendszerét.

Fóris György (F. Gy.): Mindez már elvezet ahhoz a kérdéshez, hogy valójában miért fontos, miért lényeges nekünk itt, és ma ezzel a témával foglalkoznunk?

M. I.: A fejlődő országokat nem lehet megérteni az imperializmus nélkül, de az egész kapitalista világrendszer újratermelésének a folyamatát sem lehet megérteni a fejlődő világ mozgása nélkül.

Nem lehet megérteni a szocialista tábornak a lehetőségeit a jövőben, ha nem vesszük figyelembe a harmadik világot.

Nem lehet megérteni a fejlett tőkés országokban a válságból kivezető lehetséges forradalmi kiutat, ha nem vesszük figyelembe azt a harcot, amit a harmadik világban a tőkés termelési viszonyok újratermeléséért folytatnak, s amelyet a nemzeti felszabadító mozgalmak szükségképpen megzavarnak. Vagy azáltal, hogy a fejlődő országok burzsoáziája követeli a profit nemzetközi újraelosztását, vagy éppen azzal, hogy az ország a nem kapitalista fejlődés útjára lép.

Az tény, hogy a fejlődő országok ma nagymértékben biztosítják a fejlett tőkés országok létét. De már jelentkeznek olyan tényezők, amelyek megnehezítik, differenciálják a fejlett imperialista országok további fejlődését, és az ezen a talajon kialakuló egyenlőtlen fejlődés teheti majd lehetővé egyebek között, hogy egyes országokban a munkásmozgalom győzelemre vigyen egy új típusú, demokratikus forradalmat.

A legfontosabb tanulság tehát az, hogy nem lehet teljesen elkülönítve tanulmányozni a szocialista világot, külön a fejlett tőkés országokat és külön a fejlődőket. Egységes szemlélet alapján kell vizsgálni azokat a kölcsönhatásokat, amelyek jellemzik korunkat, és ebből a szempontból igen tanulságos a fejlődő országok elemzése. Hozzásegít ahhoz, hogy a maga totalitásában értsük és értékeljük korunk nagy kérdéseit.

Sz. T.: Ez utóbbihoz egy dolgot fűznék hozzá: azok az eredmények, amelyek a nemzetközi irodalomban a fejlődéskutatások során (akár a szoros értelemben vett közgazdaságtanban, akár a társadalom mozgását kutató egyéb diszciplinákban a szociológiai kutatásokban, bizonyos fokig a néprajzi kutatásokban is, stb.) születtek, nem maradhatnak kizárólag a fejlődő országokkal foglalkozók birtokában. Márpedig e tekintetben még sok mindent kell és lehet tenni. Nagyon sok mindennel gyarapodott a nemzetközi közgazdasági irodalom a fejlődő országokra vonatkozó kutatások nyomán. Például: a nemzetközi kereskedelemelmélet, a nemzetközi munkamegosztás elmélet, a technológia megválasztásának és transzferének a kérdése —, olyan problémakörök, amelyek még a magyar gazdaság számára is tanulságosak. De ugyanígy végig lehetne sorolni a szocializmusba való átmenet, az osztálykeződés, a pártok és politikai mozgások és más egyéb társadalomtudományi problémák kérdését-tanulságát. És az a baj, (vagy legalábbis nekünk az a véleményünk), hogy ezek az eredmények a vonatkozó társadalomtudományi szakterületeken nagyon kevéssé ismertek.

Nemcsak a fejlődéskutatások veszíthetnek azon, ha elszigetelődnek a társadalomtudomány egészének fejlődésétől, hanem ez megfordítva is igaz.

Ez egy igen fontos szempont, ami miatt a kutatásokban és az oktatásban egyaránt a harmadik világgal való foglalkozásnak megfelelő helyet kell biztosítani.

M. I.: És talán még valamit, amit fontosnak érzek: mi most már a saitóban, folyóiratokban többet írunk a fejlődő országokról, jobban tájékoztatjuk a közvéleményt. De mindig egy kicsit a saját szempontunkból. („... Hogyan veszik fel a harcot az imperializmus ellen".) De arról már kevésbé esik szó, hogy

Tanzániai anya, orvosi rendelésen

Oktatás a szabad ég alatt, valahol Ugandában

harcuk során milyen újszerű kultúrát, újszerű megoldásokat tudnak kialakítani, milyen új irodalom, művészet, filozófiai gondolkodás születik. — Nem mutatjuk meg, hogy nemcsak harcolnak a közös ellenség ellen, hanem e harc közben egy új társadalmat, egy új civilizációt, egy új kultúrát, új gondolkodási módot is kialakítanak, amely végülis gazdagíthatja az egyetemes kultúrát.

„Ha e versek mégis ránkpirítanának — írja Sartre az „Új néger és Malgas költészet" című antológia bevezetőjében — akaratlanul teszik: nem nekünk írták őket, mindazok, gyarmatosok és cinkosaik, akik kinyitják ezt a könyvet, úgy érzik majd, hogy nem nekik szánt sorokba olvastak lopva. A feketékhez szólnak ezek a feketék, és a feketékről beszélnek, költészetük nem is szatirikus, nem is átokszóró, csak öntudatra ébredés."

Sz. T.: Ez a probléma is nyilván összefügg mindazzal, amiről eddig szó volt. Tehát hogy maguknak a hallgatóknak, de sok esetben még az oktatóknak is az ismerete a harmadik világ vonatkozásában meglehetősen hézagos és Európa-centrikus, amit méginkább súlyosbít (vagy konzervál) az a tény, hogy megfelelő irodalom sem áll rendelkezésre magyar nyelven. Van egy-két tankönyv, egy-két felhasználható (kötelező irodalomként megadható) cikk, tanulmány, de egyébként még mindig óriási az űr. Ugyanakkor egy sor olyan munka született a harmadik világ teoretikusainak tollából, amelyek igen értékes hozzájárulást jelentenek a társadalomtudomány (köztük a marxista társadalomtudomány) fejlődéséhez. Olyan nézetek, olyan vélemények láttak napvilágot, amelyek érdekesek, felhasználhatóak, más esetben esetleg kifogásolhatóak — de a lényeg az, hogy ezeket ismerni kell (vagy ismerni kellene) ahhoz, hogy reális képet, és reális véleményt alkothassunk a fejlődő országokról.

Ezt próbálta és próbálja segíteni a most megjelent szöveggyűjtemény is, amelyet részben a harmadik világbeli szerzők munkáiból állítottunk össze, s amely csak része (második darabja) egy tervezett, többkötetes sorozatnak.

(A sorozat a „Fejlődés-tanulmányok" címet viseli, s eddig (tavaly) a második kötet jelent meg, idén tavasszal pedig a harmadik.)

Mint a beszélgetés során kiderült, e tanulmányokat öt-, esetleg hatkötetesre tervezik, számolva persze azzal, hogy ha igény lesz rá (no meg az anyagi-technikai feltételek ezt lehetővé teszik), az egyes kötetek további kiadványokkal bővíthetők-kiegészíthetők (például adott témán belül külön foglalkozva az arab világgal, az indokínai területtel stb.) Pillanatnyilag az első kötet összeállítása folyik.

Sz. T.: Az, hogy a kötetben olyan anyagok is találhatók (mint erre már utaltam), amelyekkel vitatkozni lehet (vitatkozni kell), többek között azt a gyakorlati célt is szolgálja, hogy azok a (főleg nemzetközi külgazdasági szakos) hallgatók, akik innen kikerülnek, legalább ezen keresztül bizonyos fokig megismerkedhessenek olyan nézetekkel, vagy gyakorlati-diplomáciai nézetek hátteréül szolgáló elméleti anyagokkal, amelyek ma a nemzetközi fórumokon a harmadik világbeli képviselőknek és álláspontját befolyásolják. És tanuljanak meg vitatkozni is velük! Mert a vitakészség ezen a területen különösen fontos. Viszont ehhez a vitához elengedhetetlen a vitatott nézetek eredeti ismerete.

A kötet kiadója (a szöveggyűjteményben feltüntetettek szerint) az „MKKE fejlődő országok' és „Politikai filozófia' alternatív blokkja, az ELTE Állam- és Jogtudományi kara tudományos szocializmus tanszékének közreműködésével", szerkesztői pedig e beszélgetés résztvevői, azaz: Béládi László, Marton Imre, Miszlivetz Ferenc és Szentes Tamás.

Miszlivetz Ferenc (M. F.): Annak idején — két-három évvel ezelőtt — Béládival mindketten Marton tanár úr szemináriumára jártunk, s a kiadott irodalomjegyzék végén az szerepelt, hogy „a továbbiakat lásd később megjelenő szöveggyűjteményemben". Két félévén át jártunk erre a kurzusra, és többször is megkérdeztük, lesz-e valami a szöveggyűjteményből, míg végülis egy beszélgetés során kiderült, hogy ez tulajdonképpen csak egy terv. Ugyanakkor e témából írtunk TDK-dolgozatot is, és a saját bőrünkön éreztük a szöveggyűjtemény hiányát vagyis azt, hogy-ha ma Magyarországon egy egyetemista, mondjuk közepes idegen nyelv (angol, francia) tudással nekilát a fejlődő országok tanulmányozásának, nemigen tud mihez kezdeni. És tulajdonképpen ez volt az, ami miatt felmerült bennünk a szöveggyűjtemény létrehozásának konkrét szándéka.

Béládi László (B. L.): A tényleges lehetőséget aztán az adta meg, hogy az ELTE jogi karának a tudományos szocializmus tanszéke profiljává-céljává tette a fejlődő országok kutatását (nemcsak tud. szoc. szempontból, hanem annak a közgazdasági vonatkozásaiban is), mégpedig olymódon, hogy a tanszék rendelkezésére álló pénzösszeget a fejlődő országokkal foglalkozó irodalom fordítására (fordíttatására) használták. Részben ez adta meg az anyagi alapot a szöveggyűjtemény elkészítéséhez, részben pedig itt, az egyetemen is a tudományos kutatások fejlesztési alapjából kaptunk támogatást.

M. F.: Ez persze csak a dolgok pénzügyi oldala. A konkrét kivitelezéshez az az önzetlen segítség is kellett, amivel főként diákok, valamint fiatal oktatók önként részt vettek az összeállítástól kezdve a fordítási munkán keresztül egészen a kész anyagok manuális rendezéséig, sorbarakásáig — nem is beszélve a sokszorosítók és könyvkötők hatalmas munkájáról. Végülis a harmadik kötet esetében egy ötszáz példányban megjelent, ötszáz oldalas anyagról van szó.

Jól mutatja, hogy akár a nulláról indulva is lehet kézzelfogható dolgot produkálni, ha tényleg komoly az elhatározás, és ha megvan a kellő segítőkészség.

M. I.: S ami még az elkészítés hátteréhez tartozik, hogy eközben összekovácsolódott egy lelkes közösség.

Sz. T.: Igen, mind a további szöveggyűjtemények elkészítésének, mind a téma oktatásának-kutatásának hasznára válhat, hogy egyrészt az alternatív blokk, másrészt e konkrét munka nyomán kialakult mind a tanszéken belül, mind más tanszékeken (esetleg más egyetemeken) oktatókból, illetve a Világgazdasági Kutató Intézetben dolgozó munkatársakból egy széles oktató- és kutatógárda, amelyik most már rendszeresen, minden hónapban legalább egyszer szabad, kötetlen nyílt vitákat tart, elsősorban olyan elméleti kérdésekről, amelyek vagy a harmadik világ belső problémáit, vagy pedig kifejezetten a harmadik világ teoretikusainak nézeteit elemzik.

F. Gy.: A szöveggyűjtemény elég jelentős példányszámban készült. Kik juthatnak hozzá?

B. L.: Az elkészült kötetekből a jogi kar tud. szoc. tanszéke, mint társkiadó kapott 100 példányt, és azt minden felsőoktatási intézmény marxista tanszéknek szétküldik, tehát vidékre is.

M. F.: Persze, mint ahogy a beszélgetés elején erről szó volt, nemcsak egyetlen terület, így nemcsak a tudományos szocializmus az a diszciplína, ahol ezek az anyagok felhasználhatók, s ennek megfelelően az ELTE-n is, a Közgázon is több tanszék kap belőle, olvasnok természetesen, amelyek valamilyen formában közelebb állnak a társadalomtudományok területéhez, tehát a pg. tanszék, elmélettörténet tanszék, szociológiai kutató munkacsoport, gazdaságtörténeti tanszék és így tovább.

Sz. T.: A hallgatók közül a két blokk hallgatói juthatnak hozzá, de persze (minthogy költséges vállalkozásokról van szó), ezt a kurzus végén vissza kell adniuk. Ezenkívül egyébként egyetemünk könyvtárában is található tíz példány a gazdaságtörténeti résznél.

★

Senghor szenegáli politikus szerint: „... nekünk, afrikaiaknak is, a magunk számára kell újraolvasnunk és végiggondolnunk a szocializmus szövegeit..."

Nekünk pedig, a mai nemzetközi gazdasági, politikai, ideológiai harc megértéséhez, feldolgozásához lenne kívánatos minél több afrikai, s persze még más harmadik világbeli szerző munkáját elolvasni, végiggondolni, minél jobban megérteni — ez az, amihez e két szöveggyűjtemény (második-harmadik kötet) legalább némi segítséget nyújtani tud, és ugyancsak ez az, amiért jó lenne, ha az anyagi, vagy személyi feltételek a további kötetek elkészítéséhez is (továbbra is) adottak maradnának, és végül: ez az, amiért jó lenne, ha azok a hallgatók akikhez majd eljutnak ezek a kötetek, nemcsak elolvasandó tananyagot, oldalszámot növelő köt. irodalmat látnának benne, hanem mindazt a sok mindent, amiről e rövid beszélgetés során szó esett, s amiért nagyszerű alkalom és fontos információ ezekkel az irodalmakkal megismerkedni.

Fóris György

OKTATÓI VÉLEMÉNY A KOLLÉGIUMI MUNKÁRÓL

A kollégiumi nevelés kérdésével foglalkozó cikksorozatunk második részében egy olyan területtel kívánunk foglalkozni, amely kisugárzó hatással van az egész egyetemi életre. Ez az elsőévesek kollégiumi nevelése, melynek megvitatásában beszélgetőpartnerem dr. Hardi László, a törökbálinti és a Budafoki úti elsőévesek kollégiumának igazgatója, a politikai gazdaságtan tanszék adjunktusa.

Kulcsfontosságú terület a nevelésben

— A kollégiumi nevelés kérdése hallatlanul nehéz probléma, amely a kollégiumi tanácsülésen is többször felmerül. Nagyon különböző álláspontot képviselünk a testületben, viták és elképzelések hangzanak el, ilyenformán én sem szolgálhatok e témában kikristályosodott véleménnyel. Egyetlen egy dologban azonban megegyezünk, abban, hogy a jelenlegi kollégiumi helyzet sok tekintetben nem megfelelő.

— Miben látja a legfőbb okát annak, hogy a kollégiumi helyzet sokak számára kifogás tárgya?

— Itt csak magánvéleményt tudok mondani, mert minden kollégiumi igazgató erre a kérdésre mást mondana. Véleményem szerint a kollégium miközben egy önálló terület, önállósága mellett is szerves egészet kellene, hogy alkosson az egyetemmel. Ezalatt azt értem, hogy igaz, hogy a kollégiumban lehet bizonyos sajátos eszközöket használni, igaz, hogy itt vannak olyan lehetőségek, amelyek nincsenek meg az intézményen belül, de nem szabad elszakítottnak tekinteni a két területet. Márpedig jelenleg ez az elszakítottság létezik, az egységgel baj van. Számtalan tényezővel bizonyítható ez, most csak egyet említek: a munkához való viszonyt. Ha a követelmények lazák, nem várható el, hogy a diák kilépve az egyetem kapuján, a kollégiumban, valami teljesen másfajta magatartást fog felvenni és hogy konfliktus nélkül tud igazodni másfajta igényekhez. Mert ez az igény a kollégium részéről létezik, azonban az egyetem által sugallt hangulatokat, kialakult szokásokat nem tudja egymaga ellensúlyozni. Az eredményes nevelőmunka szempontjából a kollégiumok az egyetem szerves részét kell, hogy képezzék, s ebben a tekintetben kellene a jövőben hatékony lépéseket tenni.

— Az egység hiánya okozott-e konfliktust a kollégiumi igazgatónak?

— Igen. Mondok egy példát, ami elsősorban a követelményekkel kapcsolatos. Tavaly történt. Lakógyűlésen a környezet tisztántartásának kérdéséhez hozzászólva egy hallgató ki merte jelenteni az egész kollégium előtt, hogy a takarítónő azért van, hogy őutána lehúzza a vécét. Ebből érezhető az egyetemi elvárás meg a kollégiumi. Ha az egyetemen beronthat hozzám egy diák, kopogtatás nélkül megkérdezni, hogy X. Y. tanár melyik szobában található, mert nem veszi a fáradságot, hogy három szobával arrébb a névtábláról leolvassa azt, akkor a kollégiumban én miért várok el tiszteletet?

De az egység hiánya más területen is szembetűnő. A problémát többször is fölvetettem, hogy az elsősök év eleji indításánál nincs kapcsolat az állami szervek és a KISZ között. A hagyományos évnyitó táborra, jó lenne, ha meghívnák a kollégium igazgatóját is, annál is inkább, mert ott óhatatlanul kollégiummal kapcsolatos dolgok is felmerülnek: részben gondolatok, elképzelések, hogy hogyan lehetne dolgozni, részben pedig az elvárásokról is szó eshetne. Sajnos több alkalommal történt olyan szituáció, amikor a hallgatók kimondták, vagy csak érezni lehetett, hogy nem volt teljes az összhang az állami vezetés részéről kapott tájékoztató, meg amit ők a KISZ-táborban kialakítottak.

— A kollégiumi igazgatók között sajátos a helyzete. Kívülről irányítja a kollégiumot, nem bentlakó. Elfogadható megoldásnak tartja ezt? Mi a tapasztalata?

— Egy éven át laktam a törökbálinti kollégiumban. Tavaly azonban felajánlottam a lemondásomat. Nem vettem tovább igénybe a bentlakást és közöltem, hogy csak kintlakással tudom a kollégiumi munkát vállalni.

A körülmények számomra szerencsésen összejátszottak, mert ebben az évben kevésbé volt problematikus az első év, mint tavaly. Emellett igazán jól dolgozó diákbizottságot sikerült kiválasztani. Azért mondom, hogy kiválasztani, mert mindig a kollégiumi igazgató és a nevelőtanárok alkotnak egy ilyen javaslattevő bizottságot, a lakógyűlés aztán a javaslatból választja meg a DB-t. Most egy nagyon lelkiismeretes, nagyon lelkes társaság gyűlt össze, úgyhogy velük és a nevelőtanárokkal együttesen sokkal kevesebb gondom, problémám volt. Azt is merem mondani, hogy végül is a nagyobb terhet ők vitték.

— Változik-e a helyzet az új tanévben?

— Igen, változik, nem marad így. Igazgatói kintlakással a kollégiumi vezetést nem tartom jónak, de a körülmények jobb megoldásra akkor nem nyújtottak lehetőséget.

— Milyen időközönként látogatott ki a kollégiumba?

— Ez nagyon változó volt. Az év elején, szinte naponta kint voltam. Akkor, amikor már kialakult a DB, megcsinálták a programokat, bizonyságot tettek arról, hogy mire képesek, hogyan képesek, akkor már csak esetenként mentem ki, viszont állandóan konzultáltam a nevelőtanárokkal, akik kollégáim a tanszéken, részben pedig a DB-vel és a DB titkárával. Tehát a kapcsolattartás folyamatos volt, de mégsem volt optimális és kedvező abból a szempontból, hogy személyileg a kollégistákhoz nem tudtam eljutni. Annál is inkább problémát okozott ez, mert a törökbálinti kollégium nemcsak közgazdászokat jelent az igazgatónak, hanem azon felül kétszáz egyéb főiskolást is.

— Kétéves igazgatói tapasztalata alapján melyek a legfontosabb nevelési szempontok az elsőévesekné, mi az, amire az egyetemisták fogékonyak?

— Az első évben a kollégistáknál az egyik legfontosabb dolognak azt tartom, hogy bizonyos együttélési szabályokat megtanuljanak, másrészt tanulják meg, mi az a demokratizmus és hogyan kell vele okosan élni. Az a véleményem, hogy nem tudnak sokan együtt élni, mert nincsen kollégiumi tapasztalatuk. Az ember szinte szégyelli felhívni bizonyos együttélési követelményekre a figyelmüket, hiszen ezek annyira természetesek, és mégis meg kell tenni. Nyilván ez nem az egész egyetemi ifjúságra jellemző. Sőt, tulajdonképpen azt sem lehet megállapítani, hogy hány emberre vonatkozik, de sajnos itt a rossz kumulálódik, nagyobb hatású, mint ahányan kiváltják ezt a dolgot.

Fontos nevelési szempont kell hogy legyen a felnőtté válás elősegítése. Eddigi tapasztalatom ugyanis azt sugallja, hogy ezek a fiatalok megszédülnek attól, hogy egyetemistákká válnak. Középiskolásként egy nagyon zárt rendszerben éltek, és otthon is a legtöbbjüket úgy kezelték, hogy amíg nem érettségizik, addig nem teljesen felnőtt. Ebből a zárt rendszerből kikerülve, beszívva az egyetem levegőjét, a szabadságtól megrészegülnek és a korlátokat nem veszik észre. Ezért gyerekek még tulajdonképpen. Nincs még önkontrolljuk. A nevelőtanár dolga megtanítani őket arra, hogy a felnőtté válás egy bizonyos tartással is jár, ami azt jelenti, hogy nem azt csinálja az ember, amit akar, hanem alkalmazkodnia kell az elvárásokhoz a mások által támasztott és önmagukkal szembeni követelményekhez, ha igényesek akarunk lenni.

Ami a fogékonyságot illeti, én azt hiszem, a fiatalok mindenre fogékonyak. Nagyon általános megállapítás, de így van: azért egyetemista, mert kultúrlény, tehát valóban mindenfelé érdeklődő. De minden iránt nem lehet egyenlő súllyal érdeklődni. Tehát a jó kollégiumi munka feladata, hogy irányítsa ezt az érdeklődést, elsősorban szakirányba. A kollégiumban már első évben azt kell a hallgatókba betáplálni, hogy értelmiségiek és közgazdászok lesznek. És ez nem egyszerűen szakma, hanem hivatás. A közgazdász munkája véleményem szerint olyan, mint az orvosé. Csak amíg az orvos egy ember bajait próbálja gyógyítani, addig a közgazdász a társadalom problémáira keres orvoslást. Ezzel a munkával járó felelősségtudatot is bele kell oltani az elsőéves diákokba a szakmán keresztül.

— Mindezt tudja vállalni a kollégium?

— Nem. Ennek csak úgy van értelme, ha a kollégium az egyetem egészének a része. Segíteni tudja az egyetem egészének a munkáját, ha viszont nem kap megfelelő támogatást az egyetemtől, akkor csak nagyon kicsiny eredményeket tud produkálni.

— Milyen eszközökkel próbálta megvalósítani nevelési céljait?

— Két éven keresztül következetesen végigvittem azt a törekvésemet, hogy a diákönkormányzatnak maximális szabadságot adjak. Úgy fogtam fel a saját funkciónkat, a nevelőtanáraink feladatát, hogy nekünk nem állami szervként kell fellépni — sőt amennyire lehet, ezeket a jogokat csak végső esetben kell gyakorolni — hanem tulajdonképpen tanácsadói minőségben kell léteznünk. És ez bevált.

Tavaly nagyon sok letolást kaptam a törökbálinti kollégium miatt, véleményem szerint jogtalanul. Két kirívó eset fordult elő, egy Mikulás-esti buli, ahol a nem kollégista meghívott Mikulás berúgott. Ma is azt mondom, egyszerűen nem végiggondolható, hogyan akadályozhattam volna meg ezt négyszáz vendég seregletében, amikor a kollégiumban nem volt szeszes ital. A másik problémakör az volt, hogy néhány szobában előfordult a fiúk—lányok együttalvása. S amikor én azt mondom, hogy nem egészen megérdemelten kaptam a dorgálásokat, akkor ezalatt azt értem, hogy más kollégiumban is történnek ilyen események, de erről nem szereznek tudomást.

Ilyen körülmények ellenére, mégis sikeresnek mondom azt az évet. Nem lehetett olyan rossz a kollégiumi munka, ha a másodéves diákbizottság az én diákbizottságomból került ki, sőt, a jelenlegi KDB-titkár is a mi nevelésünk, törökbálinti DB-titkár volt. Tehát ezek a diákok mégiscsak valamit megtanultak az elsőéves kollégista időszak alatt.

Onnét indultam ki, hogy én ilyen tanácsadói minőséget alakítottam ki. Ebben az is benne van, hogy nem érdekel az, hogy milyen eredményeket tudok papíron kimutatni. Azt tartom, hogy a kollégiumi életet alapvetően a hallgatóknak kell végezni. Vagyis olyan lesz a kollégiumi élet — és ezt nagyon aláhúzom — amilyenre ők maguk formálják. Ehhez a munkához adhatok segítséget, tanácsot, csak egy dolgot nem tehetek, hogy helyettük végezzem el azt.

— Igen, de ha nincs közösségi tapasztalatuk, akkor valakinek csak rá kell vezetni őket!

— A közösségnek kell ebben egymás segítségére lenni. Kétségtelen, elkel a tanári segítség is. A tanári kezdeményezés azonban az ilyen létszámú kollégiumoknál — és ha körülbelül úgy alakul a tanároknak és a hallgatóknak az aránya, mint ahogy az nálunk volt — így tulajdonképpen képtelenségnek tartom, hogy egy nevelőtanár személyenként tudjon foglalkozni rendszeresen a hallgatókkal. Tavaly tudniillik az volt a helyzet Törökbálinton, hogy a két nevelőtanárból az egyik gondnok volt, így csak egy nevelőtanár segítette az igazgató munkáját, aki az egész kollégiumért négyszáz kollégistáért felelt. Ez azt jelenti, hogy még optimális esetben is egy nevelőtanárra száz kollégista jut. Ilyen arányok mellett én nem látok reális lehetőséget arra, hogy minden embert tényleg olyan szinten ismerjek meg, amilyen szinten meg kellene ismerni.

A nevelési hangsúlyt éppen ezért a közösségre helyezem. Akkor, amikor kezdeményezek, vagy a nevelőtanár kezdeményez, azt elsősorban úgy értem, hogy diákcsoportokra, vagy azoknak a választott szerveire próbálok hatni, megpróbálom elérni, hogy a diákok maguk fejlesszenek ki bizonyos magatartásformákat. Ebben óhatatlanul kell a személyes kapcsolat is. De véleményem szerint, amit megtehet a diák maga, mint közösség, azt lehetőleg ő tegye meg. Mert a diákok mégiscsak nyíltabbak és közelebb állnak egymáshoz, mint a nevelőtanárokhoz.

— Mit tart egy nevelőtanár számára ideális létszámnak a kollégiumban?

— A százhatvan törökbálinti közgazdász kollégistához az igazgató mellett mindenképpen el tudnék képzelni három nevelőt, akihez egyenként ötven, de inkább negyven kollégista tartozna. Nem hiszem, hogy negyvennél többel tudna igazán személyes kapcsolatot kialakítani. Ezen persze vita van a kollégiumi tanácsban. Pedig vannak dolgok, amiben óhatatlanul igényli a kollégista a nevelőtanárral való személyes kapcsolatot. Hogy hogyan sikerül e kapcsolatot megteremteni az már pedagógiai érzék, meg idő kérdése. De hiába van érzéke, hiába van jó elgondolása a nevelőtanárnak, ha nem tudja végrehajtani. Ezért az idő egy központi dolog itt, az elsőévesek között a kollégiumban. Mert más egy olyan emberhez közeledni, aki már nem elsőéves és van tapasztalata, és egészen más, speciális a helyzet ebből a szempontból az első éven.

— A szakmai irányultságot hogyan próbálta megvalósítani?

— Előre kell bocsátani, nagyon szegényes eszközökkel. Szakmai konzultációkkal, amelyek óhatatlanul túllépnek mindig azon a kereten, amit mi konzultáció alatt értünk. A legkülönfélébb gazdasági, társadalmi, gazdaságpolitikai kérdésekről beszélgettünk. És amikor a szegényes eszközökről beszéltem, úgy voltam pontatlan, hogy elég szűk volt az a kör sajnos, akikkel el lehetett idáig jutni. Tizenöt-húsz hallgató volt, aki Farkas Péter nevelő tanárhoz és hozzám rendszeresen bejárt szakmai kérdésekről beszélgetni. Ezenkívül próbáltunk szakmai előadásokat szervezni, hallatlan kis érdeklődés mellett.

— Ha összehasonlítást tesz a többi kollégiummal, az elsőéves kollégiumi nevelőmunkáját hogyan minősíti?

— Kétségtelenül a legnehezebb helyzetben mi vagyunk. Mert az elsőéves kollégiumi nevelés kulcskérdés, és sok szempontból kell, hogy befolyásolja a kollégisták további munkáját. Itt még tiszta lappal indulnak, szemben a másodévvel, ahol már van tapasztalatuk. Megismerték egymást, többé-kevésbé tisztában vannak egymás kvalitásával, azzal, hogy kinek milyen a viszonya a közösséghez. Egyszóval öregebbek, tapasztaltabbak, nem nulláról kell kezdeniük. Annyi bizonyos, hogy az elsőéves kollégisták, akik már kinevelődtek, viszik a prímet másodéven, kollégiumi szinten. Még kedvezőbb a helyzet a Kinizsiben, ahol egy erős, aktív harmadéves gárdára támaszkodhatnak. Összehasonlítva a helyzetet ezért látom azt, hogy az elsős kollégium ilyen szempontból a legnehezebb helyzetben van. Pedig kedvezőbb körülmények között első éven lehet a legnagyobb hatással lenni a diákok későbbi karakterére, és ezért tartom a nevelés egyik legfontosabb területének az elsőéves kollégiumot.

— Mi a véleménye a kollégiumi nevelők munkájáról?

— Ebben egyetértek Chikán Attila véleményével, azzal ugyanis, hogy jó munkát végeznek, bár látni kell, hogy nekik is megvannak azok a nehézségeik és korlátaik, amik általában a fiatal oktatóknak.

A kollégiumi nevelő munka rengeteg időt jelent, és ennek nincsen kellő megbecsülése. Ezen persze nem vagyunk egy véleményen a kollégiumi tanárokkal. A megbecsülés alatt nemcsak pénzt értek, de azt is. Nem kitüntetést vagy dicséretet, hanem olyan piciny dolgot is, hogy például a szűkebb környezetben, egy tanszéken, tudják azt, hogy X. Y. ilyen munkát végez. Ha valaki pártvezetőségi tag, azt általában tudják és értékelik, de a kollégiumi nevelő már nem élvez ilyen megbecsülést. A kollégiumi tevékenységnek a társadalmi el nem ismerése azonban nem egyszerűen a kollégák hibája.

— Milyen elismerést várna?

— Legfőképpen az utóbbit, amiről beszéltem, hisz ez végsősoron nem kerül semmibe, hogy legalább olyan rangja legyen a kollégiumi munkának, hogy tudjanak az emberek róla. (A jelenlegi az egy passzív tudás.) Tisztában vagyok vele, hogy a tanszéki pénzből nem lehet a kollégiumi nevelőket jutalmazni. De jó lenne azon munkálkodni, hogy egy olyan hangulat alakuljon ki az egyetemen a kollégiumi munka iránt, amely lesugárzik a tanszékre is. E problémának az anyagi és erkölcsi oldala, úgy gondolom, egyetemi szintű feladat. Noha, hallottam olyan ellenérvekről, hogy történtek különféle jutalmazások, de ennek ellenére sem lehet azt mondani, hogy ezen a téren minden rendben van. A szűkös bérkeretek mellett is végig kellene gondolni, hogy nem lehetne-e az ez irányú problémákat rendezni valamelyest. Hangsúlyozom, nem hiszek abban, hogyha valakinek több pénzt fizetünk, az feltétlenül jó munkát fog végezni — nem ilyen egyszerű ez az összefüggés —, de az kétségtelen, hogy a pálya elején álló emberek olyan gondokkal küzdenek, amiket csak pénzzel lehet megoldani és bár kétségtelenül nagyon nagy segítséget kapnak az egyetemtől a kollégiumi bentlakással, ez mégsincs arányban azzal az időráfordítással, amit a kollégiumi munka igényel. Mert ha én negyven emberrel optimális kapcsolatot akarok tartani, akkor emellett nincsen semmifajta pénzkereseti lehetőségem, sőt ideiglenesen még talán a tudományos munkámat is háttérbe kell szorítanom. Ha azt akarjuk, hogy se a hallgató, se az oktató ne szenvedjen deformációt — hogy ésszerű keretek között kelljen áldoznia az oktatónak és ne öt évre kelljen lemondania a tudományos munkáról, mert ez egyszerűen behozhatatlan, és a hallgató se érezze azt, hogy a nevelőtanára le van terhelve mindenfajta munkával, ezért jut rá kevesebb idő —, akkor bizony negyven kollégistánál többet nem tud egy nevelőtanár vállalni, de még ez is sok. Ha negyven emberre egy hónapban legalább három-négy órát szánok (de ez kevés), akkor ez 160 órát jelent, vagyis negyven órát hetente. És ez már nem mellékfoglalkozás, hanem egy főállású munkaidő.

— Miért válik meg a kollégiumi igazgatóságtól?

— Kényszerhelyzetben voltam, nem volt lakásom, amikor elvállaltam ezt a feladatot. Úgy érzem azonban, hogy ez a feladat nekem nem testhezálló. Túl azon, hogy akkor is abbahagynám, ha testhezálló lenne. Hogy miért? Mert betöltöttem a 31. évemet, eljutottam odáig, hogy lakást szereztem, és ebben a szituációban ezt az időt én részben kutatásra, részben pedig a közvetlenebbül saját hallgatóimra akarom fordítani.

Nagyon szeretek tanítani szakmát és szakmán keresztül emberséget, de ebben nem az igazgatói funkciót látom a magam számára a legmegfelelőbbnek. Ez alkati kérdés. Úgy érzem, hogy szemináriumokon, előadásokon sokkal többet tudok adni a hallgatóknak, mint az igazgatói poszton. Sokkal közvetlenebb kontaktust tudok teremteni a szakmán keresztül a hallgatóimmal, mint azokkal, akikkel szakmán kívül találkozom. A kollégiumi igazgatósághoz kényszerhelyzet kapcsolt. Ha nem lett volna kényszerhelyzet, akkor nem jutott volna eszembe, hogy igazgató legyek.

Halay Edit

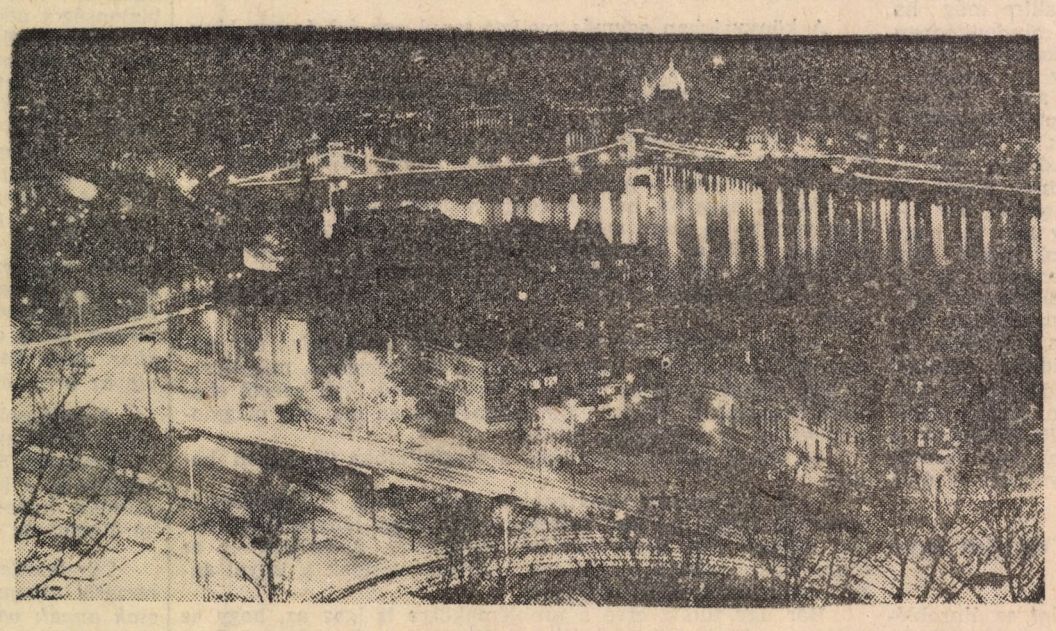

„Esti sugárkoszorú" Fotó: Buza Nándor

Üzenet számunkra

Az idei könyvnapra végre Magyarországon is kiadták egyik legnagyobb élő költőnk, az ötvenedik születésnapját most megélő Kányádi Sándor válogatott verseit. A kolozsvári költő méltatói szerint *„a lehetetlennel küzdve jutott a modern költészet legszebb magasába. A maga útján, a maga küzdelmeivel érkezett fától-fáig lopakodva, félelmeivel birkózva a magyar líra szuverén mesterekként a Nagy László-i ormok közelébe."*

A felszabadulás utáni első erdélyi költőnemzedék vezető egyénisége Petőfi hitével a népköltészet megtermékenyítő erejével, lobogó forradalmi romantikával érkezett a költészetbe. Az új, s új hatások szintetizálásával akkor teljesedett ki a személyiség szerepét, a közösség sorsát kutató modern költő, amikor két évtizede feltűnt mellette a romániai magyar irodalmat forradalmasító „első Forrás-nemzedék". A néptanítói szerepet felvállaló Kányádiról mostani születésnapján a Tiszatájban jelent meg a legszebb tanulmány és interjú.

Hallgatag lovasok poroszkálnak Kányádi „Rege" című versében. Keresik a rég elveszett, tán sose volt csodaszarvast, melyet őseink, akik Arany János szavaival élve *„akarva, akaratlan — üzik ismét szakadatlan"*. Keresik, de *„Nyoma veszett a gimnek, s tán örökre. / Jól tudják mind, de megfordulni / már nincs erő. S hová is fordulnának? Hány tavasz, s hány nép virágzott el / nyomukban, mióta jönnek! / ... de a gimnek nem szabad az emlékezetből kivesznie."* A keresésbe tört apák mindig azzal kényszerülnek magukat vigasztalni, hogy fiuk megtalálja majd, amit ők nem: *„Magam is láttam a nyomot, fiam, itt kell lennie, / valahol itt a közelben, ha megnősz, biztosan megtalálod."*

Megtaláljuk-e, fiúk? Egyáltalán keressük-e? Hol van a fiatalok tiszta hite, megalkuvás nélküli önmagát keresése? Hajszoljuk-e jövőnk jelképeit, hajszoljuk-e a csodaszarvast?

„Mert addig tart ama híres / nonkonformista láz is, amíg / egy valamirevaló összkomfortos / állás ki nem kerekedik belőle. / S már a hatalom pótszékéről / is elégedetlenkedőnek tetszik / aki körmét fújja ha fázik / vagy éppenséggel toporog / úgy a sor közepétől / hátrafelé / Mert addig tart"

Miért keresnénk csodaszarvast, amikor *„Szinte észrevétlen jobb fajta cigarettákat / kezdtünk szívni. / Kenyeret előbb félbarnát aztán csak fehéret / bort a jobbikból persze. / Nem állunk sorba / s így nem kell se előre / se hátra tekingetnünk. / Így van ez rendjén / ja kérem nem lehet / mindent egyszerre."* („Aztán megszoktuk")

Pedig bennünk is mindig az elveszett lovait kereső kisgyermeknek kéne beljebb és beljebb merészkedni az erdőben, visszaidézve a csengettyű hangját, visszaidézve az anyatej ízét, keresve az örökké távolodót. *„Szól a csengő most is hallom / Jól eljöttem Hol a tisztás / Innen még visszatalálok / Morzsát hintek / gallyat török / nevemet a fába vésem / Szól a csengő most is hallom / folyton hallom, hallom régen / Hallottam az anyaméhben" / „Fától fáig." /*

Vándorolnunk kéne, indulnunk apáink hamubasült példájával. Ehelyett *„eltelik a / a nagy készülődésekkel / lassan eltelik előbb a fele / aztán a másik fele is csak / készülünk az időközben idő-/ szerűtlenné vált nagy mire is."* („Lassan eltelik")

A bot mellett támaszaink a vándorlásban az ősök, a társak. *„Mert a legárvább, akinek / még halottai sincsenek." / „Halottak napja Bécsben." / És támasz: a visszafogadó szülőföld. „a szívem Kolumbusz árbóckosarából / kiáltó matróza mikor / idáig érkezem / minden más táj csak óceán / ez itt a föld / a föld nekem" / „Mikor szülőföldje határát megpillantja"*

Legszebb születésnapi ajándék a magyar nyelv egyik legnagyobb élő művészének: ha még életében meghalljuk, megértjük, megfogadjuk üzenetét. Még életében; ez oly kevés magyar költőnek adatott meg.

B. Kiss Tamás

Játék közben

Beszéljünk a NŐKRŐL

„A nők végletesek; vagy jobbak, vagy rosszabbak a férfiaknál." (La Bruyére)

Egy interjú közben valaki felvetette, hogy nem teljesen elégedett az egyetemen dolgozó és tanuló nőkkel. Gondolatsora erősen leegyszerűsítve, ilyesforma volt: a nőpolitika hozzá létre és erősíti meg bennük azt az érzést, hogy ők mások, támogatásra szorulnak. Végül ehhez igazodva, eleve kevesebb feladatot vállalnak, mint a férfiak, s így elért eredményeik is nyilván kisebbek. Példákat is említett. Kevés a lány a Szakkollégiumban, a TDK-írók között, a KISZ-vezetőségekben.

Villámkérdésekkel néztünk utána, így van-e valóban. Folyosón, könyvtárban, tanszéki szobában és a szerkesztőségben gyűjtöttem a véleményeket.

„A nőket lábbelijük és fejdíszük nélkül kell megítélni, ahogy a halak hosszát farkuk és fejük között mérik." (La Bruyére)

Rácz Ágnes elvégezte az egyetemet, most tanársegéd, két pici gyermeke van, nemrégiben kezdett újra dolgozni.

— Diákkoromban egyáltalán fel sem merült, hogy lány vagyok, nem pedig fiú. Most visszagondolva vállaltam annyit mint ők és meg is csináltam, de akkor ez nem volt szempont. Voltam kari titkár, írtam TDK-t, de ez így volt természetes. Azt, hogy a nőknek „helyzetük" van, először a pályakezdéskor és a családalapításkor kezdtem érezni. Nem tudom, mikor célszerűbb máskor, nálunk hamarosan megszülettek a gyerekek. Ha nincs olyan nagyszülő a családban, aki vállalja és bírja is a segítést, akkor ez anyagi áldozatokkal jár. Mehettem volna gyesre, de az anyagilag is visszaesés és a pályámon is ambícióim vannak, nem akartam lemaradni. Kutató területen dolgozó értelmiségi nőknek a gyes nem reális alternatíva. Lehet a gyereket bölcsődébe adni — ha bírja és ha felveszik —, vagy fogadni lehet mellé valakit, de erre már kétezer forint sem elég. Most felemás a helyzetem, dolgozom már, de a gyermekeim bármikor betegek lehetnek, s akkor otthon kell maradnom, az óráimat más tartja, a csoportom felkészítése megtörik. Ezzel szemben az a férfi kolléga — akire még ha hárul is valami otthoni munka, de a gondot mindenképpen „átengedi" a feleségnek — a munkával foglalkozhat. Félreértés ne essék: tisztában vagyok azzal, hogy a gyermeknevelés ezen részéhez nem lehet támogatást adni. De nagyon fontos az is, hogy ezekkel a fiatal munkatársnőkkel szemben kicsit nagyobb türelmet tanúsítsanak, s tudomásul vegyék, ők örülnek, ha nem maradnak le a szakmai-tudományos fejlődésben és az oktatásban is részt tudnak venni, de nagy eredményekre ebben a korszakban nem képesek, bár néhány kolléganőnek ez is sikerült. Végülis úgy néz ki, hogy egy fiatal oktató nő erkölcsi és anyagi okok miatt nem tud élni a rendelet adta lehetőségekkel. Szerencsére ez átmeneti állapot, s utána jöhet a felzárkózás. Feltételezve persze, hogy az illető megtartotta magával szemben szakmai, társadalmi igényességét. Ez utóbbival gyakran van probléma, hiszen később is állandóan be kell osztani az idejét, mennyi KISZ-munkát vállalhat, milyen klubba, rendezvényre mehet el. Ezeket idővel egyre ritkábban látogatja, hiszen többnyire megoldatlan lakás- és egyéb egzisztenciális problémái is vannak. Remélem, ez a hátrányos korszak csak egy darabig tart, s azután — ha a gyerekek már kicsit nagyobbak — újra azonos feltételeink lesznek a munkavégzésre.

„Aki szétrombolt egy előítéletet, akárcsak egyetlen egyet is, az az emberiség jótevője." (Chamfort)

Egy IV. éves külföldi srác véleménye szerint ez álprobléma, a hallgatók között nincsen semmiféle különbség. Sőt, ha egy lány belefog valamilyen munkába, azt nagyobb szorgalommal, szívóssággal csinálja végig, mint egy fiú, a lányok is képesek ugyanannyira mint a fiúk, ha nem többre.

— Elvennél feleségül olyan lányt, aki biztosan nagyobb szakmai sikereket és nagyobb fizetést ér majd el a pályáján, mint te a tiéden?

— Természetesen, sőt örülnék neki. Mindenben segíteném, a házimunka jórészét is elvállalnám. Igyekeznék felzárkózni, de nem úgy, hogy az otthoni munkát a nyakába sózva az ő lehetőségeit csökkenteném, hanem úgy, hogy én is próbálnám jobban beosztani az időmet. Amelyik házasságban ezt bármelyik fél nem tenné meg a másikért, ha szükség volna rá, ott valami probléma lehet.

„Nem könnyű meggyőzni az embereket arról, hogy a szemük helyett az eszükkel nézzék a világot." (Fontanelle)

Szikora Mária is sok feladatot végez: diák, feleség, KISZ-bizottsági tag.

— Szerintem az egyetem semmiféle megkülönböztetést nem tesz, az már más kérdés, hogy egy nőnek sok más gondja is van, mint az egyetem. Azt hiszem fiúnak lenni, nagyobb lezserséget jelent, de ez nem azért van így, mert ő fiúnak született, én meg lánynak, hanem azért, mert a helyzete megengedi ezt. Elég általános, hogy a nők elfogadják a nő szerepéről kialakított társadalmi modellt és kényelmességből kevesebb munkát végeznek. Ennek történelmi gyökerei lehetnek, de az egyetemi oktatás sem sokat tesz a jövőbeni megítélés megváltoztatásáért.

— Nálatok milyen a munkamegosztás otthon?

— Háztartást nemigen vezetünk, de amit csinálunk, mindig megosztva végezzük. A szüleimnél lakunk, ők is sokat segítenek. És mégis kevesebb módom van a tudományos munkámra. Jól jön a segítség, de a gondja mindennek, ma még nehezen osztható meg, ez a nőre hárul. De az a nő, aki erre livatkozva alább adja a céljait, sohasem tudja magát igazán elfogadtatni a környezetével.

„Az emberek egyenlőknek születnek. De másnap már nem azok többé." (Renard)

A könyvtárban egymás mellett tanul egy fiú és egy lány, III. évesek. Kicsit meglepődnek a kérdésen. A fiú válaszolgat, a lány néha közbeszól.

— A pályakezdésnél összehasonlíthatatlanul nehezebb a nő helyzete — véli —, mert a családalapítás is ekkorra esik. Ezeket a terheket azonban alig lehet megosztani. Fontos szerinte, hogy a házastársak szellemi színvonala közel azonos legyen, így könyebb a problémák megoldása.

Gábort zavarná, ha a felesége nagyobb karriert futna be. Nem is annyira azért, mert ilyen esetben a családban is rendszeressé válik az önkiszolgálás, hanem a nagyobb pozícióval járó nagyobb döntési szabadság, a jobb munka miatt.

— Az általános azonban az, hogy a férfi halad gyorsabban előre.

— Igen. Vezetőként is többet elnéznek neki, mint egy nőnek. Egy-két kisiklás nem árt meg a karrierjének, míg ilyesmi egy nőnek végzetes lehet. A keménykezű férfi vezető elismert, megszokott jelenség. De ugyanez nőben ma még megmosolyogtató, de legalábbis furcsa.

— Van-e valami különbség a megítélésben itt, házon belül?

— A hallgatókra vonatkozóan biztos nincs. A vizsgázás is ugyanúgy megy. Az csak mende-monda, hogy lányok könnyebben kapnak jobb jegyet a férfi oktatóknál. A valóságban az index áttanulmányozásából eredő következtetések a jegyet ennél sokkal jobban befolyásolják.

Bár úgy tűnik, erre a problémakörre is igaz az, hogy az egyetem védett hely, az átlagos élet jellemzői erősen szűrve jutnak csak be a falak közé.

M. G.

Lábjegyzet

GÁBOR R. ISTVÁN és GALASI PÉTER: A „MÁSODLAGOS GAZDASÁG": A SZOCIALIZMUSBELI MAGÁNSZFÉRA NÉHÁNY GAZDASÁGSZOCIOLÓGIAI KÉRDÉSE című cikke (SZOCIOLÓGIA 1970/3.) a kérdéskör tudományos megközelítésére törekszik. Ízelítőül két szemelvény a téma bonyolultságának érzékeltetésére: *A magánszféra jövedelmei nem mindenki számára közvetlenül hozzáférhetők, de hatásai szinte minden rétegre kiterjednek.* Általánossá válik a teljesítmény-visszatartás a szocialista szektorban, „a mellékkereseti források iránti kereslet növekedése, az ilyennel nem rendelkezők részéről pedig *erős nyomás érezhető a béremelésre. A nyomásoknak a gazdaságirányítás, a munkaerőhiány következtében csak kevéssé tud ellenállni, így a mellékkeresettel nem rendelkezők béremelése legalizálja a mellékjövedelmeket, a mellékjövedelmek emelése pedig kiváltja a szocialista szektoron belüli béremelést...*

Minthogy egy bizonyos ponton túl veszélyezteti a szocialista gazdaság működését, a szféra terjedelmét korlátozni kell — ha viszont a terjedelmet korlátozzuk — kielégítetlen szükségletek maradnak, amelyek a lakosság ellátásában eredményeznek előbb-utóbb elviselhetetlen feszültségeket. *A »korlátozva ösztönzés«, illetve »ösztönözve korlátozás« következményei miatt a magánszféra állandó konfliktusok forrása...*

Az alapvető *ellentmondás csak két úton oldható fel.* Az *egyik a magánszféra felszámolása,* ami azonban az ott előállított termékek fontosságát tekintetbe véve lehetetlen. *A másik a magánszférát* — elsősorban az eszközök magántulajdonát és a bérmunka alkalmazását — korlátozó intézkedések feloldása, ami viszont a szocialista gazdaság önfelszámolásával lenne egyértelmű."

Nagy port kavart másfél évvel ezelőtt az ÉLET ÉS IRODALOM-ban a Két deci benzin című írás. *„A mentőkről harminc évig — amióta létezik a szervezet — soha sehol, senki, egyetlen kritikus szót sem írt le, vagy ejtett ki."* Kivéve NEMERE ISTVÁN-t, aki akkori szociográfiáját most a Tatabányán megjelenő ÚJ FORRÁS-ban (1979/2.) *két interjúval folytatja.* Az írás címe: „A GÁZPEDÁLRA MINDIG SZÜKSÉG VAN". A téma még mindig a mentőautók benzintakarékossági versenye, az első beszélgetőtárs pedig *egy régi mentős, aki leváltását kérte, mert a lelkiismeretével nem egyeztethető össze, hogy rohamkocsival sétálva vonuljanak ki.* „Az egyik reggeli váltásnál kijelentettem: olyan gépkocsivezetővel, aki »vitorlázik«, nem fogok járni. Télen-nyáron minden lejtőn kikapcsolt motorral rohannak lefelé. Ha hirtelen fékezni kellene, nincs motorfék... *Sajnos a sofőrök többségének a pénz a legfontosabb.* Ha egy-egy baleset, súlyosabb sérült szállításakor jobban megnyomták a gázpedált, később »be kellett hozni az elveszett« néhány deci benzint... A verseny kezdete óta M-et szekírozta a műszaki vezető a magas fogyasztás miatt. Én adtam tanácsot neki. Ezután az illegálisan szerzett olcsó jegyekből hozzátankolt mindig és a fogyasztása rohamosan csökkenni kezdett. Most ő a megye legjobb gépkocsivezetője, a legmegbecsültebb dolgozó, minden prémiumból nagy részt harap ki". *A kép világos: a vezetőség rávette a sofőröket a csalásra, és ezt meg is jutalmazzák. „De a dolognak sokkal veszélyesebb oldala, hogy drágább lett a benzin, mint a vér.... Egyre több ápoló és gépkocsivezető mondott fel. A sok izélgetés már az idegeikre ment, nem tudtak rendes munkát végezni.* Ettől kezdve, azok, akik a prémiumot reklamálták, azt a választ kapták »a bajtárs rosszul üzemelteti a gépkocsiját«... *Amikor nyilvánosságra került az üzemanyag-takarékosság, féltek a vezetők, hogy a minisztérium nem áll majd melléjük. De nagy megkönnyebbülésükre, még csak vizsgálatot sem indítottak. Elfogadták az OMSZ főigazgatójának jelentését. Eszerint persze semmiféle üzemanyag-takarékossági verseny nem volt és nincs is.* — Ezt már a második beszélgetőtárs mondja, aki névtelenségbe burkolózik, de válaszaiból úgy tűnik, valahol »főnök«. Persze a verseny folyik tovább. Nem változott meg a jutalmazási rendszer sem. Egy-egy nemzeti ünnep fedezete alatt osztogatják továbbra is a prémiumokat."

Hasonlóan súlyos, ám egészen más jellegű problémát elemez KŐBÁNYAI JÁNOS BIZTOSÍTÓTŰ ÉS BŐRNADRÁG című szociográfiája a MOZGÓ VILÁG 1979/2. számában. Ez az írás *azokkal foglalkozik, akik kinjukban nem tudják, hogy mit csináljanak. Ám sorsukért sok vonatkozásban objektív társadalmi összefüggések is felelősek:* „Aki valamely oknál fogva nem juthat be a discók nagypolgári életstílus illúzióját hazudó világába, az családássorozatát, folytonos kirekesztettségét törvényszerűen agresszivitásként éli át... A csövesek valamennyien munkásszármazásúak, s földrajzilag is a munkáskerületekből valók. Mégpedig *olyan munkáscsaládokból származnak, ahol társadalmunk központi problémái — lakáskérdés, alkoholizmus, disszidálás, válás —, vagy egyéni tragédiák nyomására szétroppant a hagyományos család... Szakítanak nemzedéktársaik tipikus életeszméjével, azzal, hogy fokozatos munkával közelítik meg apródonként a lakás, a család, a kocsi szentháromsága köré szerveződő, főként anyagi természetű javakat, amire »rámegy a drága élet«....*

A fojtogató, s a »szakadt« számára jövőtlen jelen elől a rendkívül korán elkezdett alkoholizálásba, kábítószer-élvezetbe és a vad, kemény rockzene agyba dübörgő, kígyózó ritmusextázisába menekülnek. A menekülés-lázadás az ital és a kábítószer hatásával, a zenével, meg a hasonszőrű társak erőt biztonságot adó csoportmelegével kiegészülve válik teljessé...: A kisiklott életvitelből szükségképp összeálló gondolkodásuk még a maga naivitásában is ijesztőbb, mint a rendezett világra nem nyelvet nyújtó, de azt lehányó gesztusaik." Kommentár helyett: „— *Nézd, a Hitler az jól kitalálta, akármit is mondanak róla. A fiataloknak életcélt adott. Megélhetés az itt is van, de amúgy dögunalom. A háborúval pedig izgalmat, kalandot nyújtott a gyerekeknek, és Hitlernek szerintem igaza volt. A rengeteg halott? Hát igen, lehet, hogy csak annak nagyszerű a háború, aki nem próbálta, de mi semmit sem próbálhatunk és még a halál is jobb ennél az életnél, ahol mindig csak mi kapjuk a pofonokat... Miért csináljuk? Mert ellenzékiek vagyunk, nem tetszik nekünk, ami itt van. Mi? Például a rendőrök. Olyan világot szeretnénk, ahol nincsenek zsaruk. Csak a nagy frankóság, mindenki azt csinálja, amit akar. Azon belül, persze, hogy van egy központi akarat, ami vigyáz arra, hogy ne legyenek szegények és gazdagok...*

A csövesek szemében legyőzni, lerombolni kívánt falként objektiválódtak az értelmiségi lét kivételes emberhez méltó körülményei. S korántsem megnyugtató a »mit kell tenni kérdésére« az a kétségtelen jóindulatú, széttárt kezű és szemináriumian materialista válasz: hogy »meg kell javítani életkörülményeik dologi feltételeit«...

Türelmetlenségük megnyilvánulásai a társadalmi rend részéről elfogadhatatlanok, ugyanakkor megérthetők; ugyanis csak annak van ideje türelemre, aki közben emberhez méltó életet élhet, megvalósíthatja önmagát."

Molnár Gabriella

Öt ország közgazdasági egyetemeinek találkozója

Hangulatos, jól pergő kosárlabda tornát rendezett május 15—18. között egyetemünk testnevelési tanszéke és KISZ-bizottsága. A szocialista országok közgazdasági egyetemei hagyományos sport-találkozójának lebonyolítását ezúttal első alkalommal kapta meg a közgáz, s hadd tegyük hozzá rögtön, hogy nem vallott szégyent, sőt a résztvevők a legnagyobb elismeréssel nyilatkoztak a szervezésről.

Ezeknek az összejöveteleknek nemcsak sportértékük van, hanem — egyetemistákról lévén szó —, módot adnak a barátkozásra, ismerkedésre, netán szakmai eszmecserére is. Jól összeszokott társaság ez, voltaképpen. Nagyjából ismerik is már egymást a varsói, szófiai, berlini, prágai, pozsonyi és budapesti közgázos kosarasok, hiszen évenként más-más városban találkozik jószerével ugyanez a díszes kompánia, amolyan vándorcirkusz-szerűen. A hangulat minden ilyen alkalommal emelkedett; no, nemcsak a banketten, hanem végig a torna folyamán. Jelvények és címek cserélnek gazdát, talán még szerelmek is szövődnek. Az ünnepélyességet a gondosan fellobogózott tornaterem és a forró légkörű mérkőzések még csak fokozták, a játéktér szélén elhelyezett hirdetések pedig már kimondottan a jelentős, nagy érdeklődést kiváltó sportesemények atmoszféráját idézték.

A mérkőzések színvonala nem volt túlzottan magas, de az alkalmanként szép számmal összesereglett szurkolóknak így is jó szórakozást nyújtottak. Játékukkal elsősorban a prágaiak, a pozsonyiak és a budapestiek emelkedtek ki a mezőnyből; mindkét nemben e három csapat között volt éles rivalizálás. Az átlagnál valamivel halványabb produkciót nyújtottak Varsó és Szófia csapatai.

Négy napon át szinte reggeltől estig pattogott a labda a Kinizsi utca két tornatermében (a MAFC-pályán is voltak mérkőzések), de azért jutott idő egyéb programokra is. Az ismerkedési esten „melegedtek össze" először a kosarasok, részt vettek egy közös városnézésen (orosz és német nyelvű idegenvezetéssel), megtekintették a Centrum Áruházak nyári divatbemutatóját, amely összeállítást a torna szereplői láthatták első alkalommal (állítólag a fiúk körében a fürdőruhák aratták a legnagyobb sikert — vagy inkább a csinos manekenek?). Emlékezetes színfoltja volt a programnak, amikor Berend T. Iván rektor, a torna fővédnöke fogadta a csapatvezetőket. A torna záróeseménye pedig a hajnalig tartó bankett volt.

Mindenki szép emlékekkel és becses ajándékokkal utazott el Budapestről. A győztes lányoknak az ünnepélyes eredményhirdetésen egy-egy matyó babát, a fiúknak pedig kulacsot adott át Strak Antal általános rektorhelyettes. De a többi játékos is kapott valami maradandó emlékeztetőt a budapesti négy napról Gyenge Józseftől, az Oktatási Minisztérium testnevelési és sport önálló osztály vezetőjétől, Hegedűs Imrétől, a KISZ Budapesti Bizottsága honvédelmi és sport osztályának vezetőjétől, Kertesi Károlytól, a MIKÖV reklámosztályának vezetőjétől, Molnár Sándortól, a testnevelési tanszék vezetőjétől és Vass Lászlótól a KISZ-bizottság titkárától.

Többen szívesen maradtak volna még Budapesten, ám szólította őket is a kötelesség, a vizsgaidőszak. Búcsúzáskor azonban még mindenkinek volt egy-egy elismerő szava, megjegyzése az itt eltöltött napokkal kapcsolatban.

Jövőre újra — immár kilencedik alkalommal — találkozik a társaság, mégpedig Berlinben.

Kosár-kavalkád a Kinizsi utcában

Kánikula

Árnyékban is majdnem 30 fok van, odabent a teremben talán valamivel több is. Még a lassú, megfontolt mozgás is izzadságcseppeket csal elő. Aki csak teheti, ilyenkor strandra megy. A Prága elleni meccs után Móricz Gabi, a Közgáz egyik legjobb játékosa jön csapzottan az öltöző felé, úgy néz ki, mintha ruhástól zuhanyozott volna.

— Tíz percet töltöttem a pályán, s csurom víz vagyok — mutat magára.

— Szegény öreg — sajnálkoznának már a társak, de Gabi azonmód megtoldja:

— Csak így szeretek játszani; az az igazi, ha teljesen kiizzadok — mondja a tőle megszokott derűvel.

Végtére tíz perc alatt is lehet nagyot hajtani. (Persze, ez nem akar a többiek kritikája lenni; ők is becsülettel küzdöttek.)

A szervező

Lót-fut, emberekkel tárgyal, időpontot egyeztet, jegyeket oszt ki, díjakat cipel, s ki tudja még mi mindent csinál. Egyszóval szervez. Már január óta. Mindezt lenyűgöző energiával és készséggel. Igyekszik figyelmét mindenre kiterjeszteni. S közben még a női csapatot is felkészíti és sikerre viszi. Tóth Andorné, a testnevelési tanszék munkatársa példásan szervezte meg ezt a tornát, amiben Hegedüs Anna és természetesen a tanszék minden munkatársa segítette őt. A játékosok és a szurkolók, egyszóval a résztvevők nevében is: köszönet az emlékezetes napokért!

A bolgár lányok

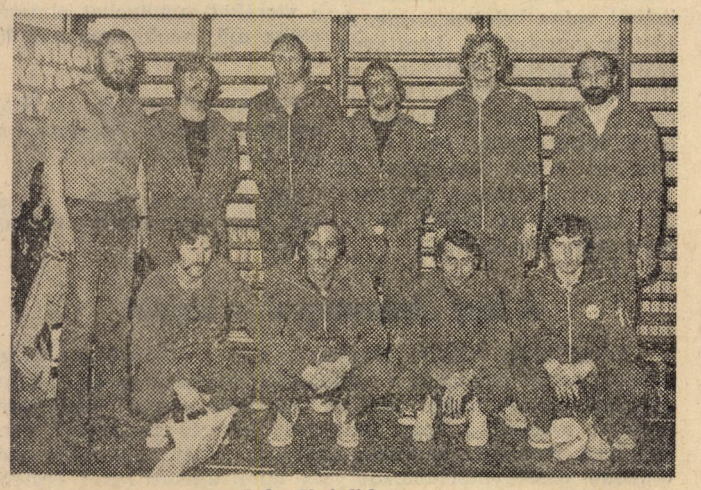

A berlini fiúcsapat

Az 5. helyezett bolgár fiúk

Játszanak a vendéglátók

Eredmények

Lányok

Egyszer majdnem 100 pontot dobtak a lányok: Közgáz—Berlin 98:54. Háromszor érték el a 80 pontot: Közgáz—Pozsony 80:55, Közgáz—Szófia 82:58 és Közgáz—Varsó 89:35. A kis (prágai) banánhéj pedig, amin elcsúsztak: Közgáz—Prága 61:62.

A torna végeredménye:

1. Prága	**5**	**5**	**—**	**303:276**	**10 pont**
2. Közgáz	**5**	**4**	**1**	**410:264**	**9 pont**
3. Pozsony	**5**	**3**	**2**	**305:279**	**8 pont**
4. Berlin	**5**	**2**	**3**	**299:357**	**7 pont**
5. Szófia	**5**	**1**	**4**	**319:327**	**6 pont**
6. Varsó	**5**	**—**	**5**	**220:383**	**5 pont**

Fiúk

A közgáz kiemelkedett a mezőnyből. No nem a magasság, hanem a játéktudás miatt. Kétszer érték el a bűvös 100 pontot: Közgáz—Szófia 104:69 és Közgáz—Varsó 100:51. De biztosan „hozták" a többi meccset is: Közgáz—Berlin 91:73, Közgáz—Pozsony 79:68 és Közgáz—Prága 90:62.

A torna végeredménye:

1. Közgáz	**5**	**5**	**—**	**464:323**	**10 pont**
2. Pozsony	**5**	**4**	**1**	**399:350**	**9 pont**
3. Prága	**5**	**3**	**2**	**428:313**	**8 pont**
4. Berlin	**5**	**2**	**3**	**328:367**	**7 pont**
5. Szófia	**5**	**1**	**4**	**297:417**	**6 pont**
6. Varsó	**5**	**—**	**5**	**289:456**	**5 pont**

Bírók

A játékvezetés örökzöld téma. Ezúttal is akadt szinte mindenkinek néhány bíráló megjegyzése a „füttyös emberekre". Még a győztes Közgáz-fiúk is elégedetlenkedtek: „Nem csaltak, nem kedveztek senkinek, csak éppen sokszor furán ítélkeztek." NB II-es bírók voltak, eredetileg a legjobbakat akarták meghívni a tornára. Csak hát, ekkorra esett az athéni férfi EB is.

A TORNÁRÓL ÍRÁSBAN ÉS KÉPBEN BESZÁMOLT: BORSI LÁSZLÓ, FÁTH PÉTER, MOLNÁR GABRIELLA.

Repül a...

Látványos, ünnepélyes eredményhirdetés. Mindenki átveszi a helyezésért járó ajándékokat, természetesen elismerő taps kíséretében. A díszes ceremónia vége felé egyszer csak eszükbe jut a Közgázos fiúknak, hogy játszani kéne valamit. Játszanak is. Méghozzá azt, hogy „repül a..., repül a ... Kunits", mármint a csapat edzője, amúgy utcai szerelésben. Ráadásul ötször. Valaki odaszól a srácoknak: „Vigyázzatok rá, szükségetek van még a mesterre!" Tudják ezt ők is, dehogy ejtenék le!

„Leg"-ek

Minden ilyen jellegű rendezvényen megszavaznak a résztvevők néhány „leg"-et.

A torna „női válogatottja", vagyis az öt legjobb kosaras a következő: Jeziorek Elzbieta, (Varsó-center), Tanja Grigorova (Szófia-bedobó), Havicková (Prága-center), Blahova Alena (Pozsony-bedobó) Molnár Ági (Bp-hátvéd).

A fiúk „szuper-csapata": Szása Delcsev (Szófia), Terzijsky Zdenek (Prága), Toruka Marian (Pozsony), Sereda Ludek (Prága) Némethi Gábor (Bp.).

A legtöbb pontot elért lány — ő természetesen már nem szavazás alapján — Jeziorek Elzbieta (123 pont), aki egyébként tagja a lengyel válogatottnak is. A fiúk között a legeredményesebb dobónak a prágai Sereda Ludek bizonyult 148 ponttal.

A torna szépe

Rögtönzött közvéleménykutatást végeztünk arra vonatkozóan, vajon ki volt a torna legcsinosabb résztvevője. A legtöbben — köztük a közgázos fiúk egyöntetűen — a varsói 5-ösre szavaztak. Persze óvatos duhajok voltak — többen nősek ugyanis — s inkább úgy fogalmaztak, hogy a verseny legszimpatikusabb közreműködője. Tehát a torna szépe a varsói 5-ös, vagyis Malgorzata Bogacz, a csapatkapitány. Kosárlabdapályán szokatlanul alacsony termetű (kb. 160 cm), ám valóban bájos jelenség. Amikor mondom neki, hogy ő a legszebb, kissé zavarba jön, de azért tetszik neki a „kinevezés". (A varsói lányoknak egyébként alighanem ez volt itt a legnagyobb sikerük.)

A berlini hölgyek

Orvosra várva

Folyik a Varsó—Közgáz-mérkőzés a nemzetközi kosárlabdatornán. Zászlódíszben a Kinizsi Kollégium csarnoka, a sarkokban reklámtáblák, a falakon plakátok. Az ünnepélyes megnyitó után ez az első összecsapás, ennek is a végefelé járunk. A Közgáz jelentős vezetést ért el, a mérkőzés bár nem szoros, de jó iramú.

A második félidő 18. percében egy Közgáz-támadás során kavarodás a palánk alatt, többen felugranak, szabálytalanság is történik. Egy lengyel játékos a földön marad. A csarnok pillanatok alatt kiürül, a közönség sem bírja tovább nézni a földön fekvő játékos iszonyatos kínját, kifordult bokájának látványát. A szervezők felalá futkosnak, már telefonáltak mentőért. Megérkezéséig nincs mit tenni. Üdítővel, cigarettával próbálják enyhíteni a sportoló fájdalmát. Jobb híján, merthogy orvos, aki fájdalomcsillapító injekciót adhatna, égenföldön sehol. Még a kollégium orvosi rendelőjében sem tartottak ügyeletet. Pedig — ha jól tudom — NB I-es mérkőzésen is kötelező az orvos jelenléte, hát még egy nemzetközi tornán — ahol zsinórban zajlanak a mérkőzések — milyen nagy szükség volna rá!

A mentőautó háromnegyed óra múltán megérkezett — orvos nélkül —, kísérői egy apró sínnel és egy köteg fáslival akarták a sérülést rendbetenni. Újabb tíz percbe telt, míg hordágyra fektették a sérültet és a mentőautó szirénázás nélkül elindult vele a kórházba.

A mérkőzés a szomorú közjáték után folytatódott: a Közgáz csapata elvégezte a sérült játékos ellen megítélt büntetődobásokat. Két perccel a befejezés előtt több mint negyvenöt pontos vezetés birtokában a 100 százalékos pontossággal végrehajtott dobások három ponttal növelték az előnyt.

Láttam már olyan kosárlabda-mérkőzést, ahol hasonló eset után sokkal szorosabb eredménynél is — valamilyen iratlan szabály szerint — együttérzésből csukott szemmel dobott a sportoló...

Az eddigiekhez tartozik, hogy a történtek ellenére a torna hátralevő mérkőzésein sem teljesített egyetlen orvos sem szolgálatot.

Kár.

★

Talán fájdalomdíjként is a torna résztvevői a lengyel játékost, Piotrowski Krzysztofot a legszimpatikusabb férfi kosarasnak választották.

HUMORZSA'K

Tréfák

— Mondd, szerelemből veszed el Magdát?

— Igen, de a húgát még nagyobb szerelemből venném el...

Egy férfi kilép a borbélyüzletből, majd egy pillanat múlva visszatér:

— Elnézést, az előbb voltam itt borotválkozni. Most telefonálni akartam, és... véletlenül nem hagytam itt a fülemet?

— Irén asszony, igaz, hogy el akar válni?

— Igaz, már elegem van az állandó magányból!

Értelmiségi Küklopsz

— Miért titkolod a feleséged előtt, hogy nyertél a lottón?

— Mert nem tudom, hogy magyarázzam meg neki azt, hogy honnan volt pénzem lottóra!

— Kit vitt el a mentő?

— Az egyik lakót az ötödik emeletről.

— Mi történt vele?

— Meg akarta verni a feleségét.

— Károlyka, nagyon piszkos vagy! Hadd mossam meg végre a füledet!

— De mama, még hallok!

— Ne haragudjék, olyan ismerős az arca.

— Az lehet, 30 évvel ezelőtt börtönőr voltam.

A skót felesége megbetegedett... A skót tehát elindult a temetkezési vállalathoz. Útközben találkozott a barátjával, aki megkérdezte tőle, hogy miért nem megy először inkább az orvoshoz.

— Spórolnunk kell. — Nem vagyok hajlandó fizetni semmiféle közvetítőnek!

Ketten beszélgetnek a színházban:

— Nem értem, hogy miért nem fütyülik ki ezt a darabot!

— Azért, mert nehéz egyszerre ásítani és fütyülni...

— Sokat vesztettél, hogy nem voltál tegnap az értekezleten. Megbíráltam az igazgatót.

— Az igazgatót? De hiszen csak tegnap jött a vállalathoz!

— Nem az újat! A régit, aki most ment nyugdíjba...

— Hogy sikerült a hétvégi kirándulás?

— Ne is kérdezze, rosszul! Amikor az állomásra kimentünk, nem találtuk a kocsmát, amikor pedig a kocsmából jöttünk ki, nem találtuk az állomást.

— Éppen annyi éves vagyok, amilyen számú cipőt viselek — mondja a lány a fiúnak.

— Ez érdekes. És hány éves?

— Huszonnégy.

— És nem szorít a cipője?

Egy párocska visszatér a táncterembe. A lány pirosan igazgatja a ruháját. Egy férfi hozzáhajol és megkérdezi tőle:

— Felkérhetem magát a következő szünetre, kedves?

— Valld be, hogy ezt a mai házi feladatodat a mamád csinálta meg.

— Ez igaz, de ezért nekem meg kellett pucolnom az összes krumplit.

A halálraítélt megszökött. A seriff a szomszédos városokba elküldte az elítélt bűnöző szokásos háromváltozatú arcképét: egy szembenéző képet és egy képet a bal, illetve egy képet a jobb profilról. Valamennyi városból megérkezett a válasz:

Megkaptuk a képeket. Mind a hármat agyonlőttük.

Import- humor

Beszélgetés a francia rendőrségen:

— Biztos úr, elveszítettem a pénztárcámat.

— Nos, szíveskedjék feljelentést írni.

— Attól félek, nem tehetem...

— Ugyan miért nem?

— A pénztárcámat az unokám megtalálta...

— Nos, és akkor mi a baj?

— Az unokámat kell megtalálni!

Néhány skót beszélget.

— Kíváncsi vagyok, valóban ki találta ki ezeket az ostoba vicceket rólunk, skótokról?

Ez a kérdés mindenkit zavarba ejtett. A társaság egyik tagja azt javasolta, telefonáljanak a városi újság szerkesztőségébe, és ott érdeklődjenek. Akkor azonban felcsendült valakinek a hangja:

— De ki fizeti majd a telefonbeszélgetés költségét?

Családi párbeszéd.

Anya: Mary, azt hiszem, sikerült jó férjet választanom neked.

Mary: E téren megbízom az ízlésedben, de vedd figyelembe, hogy amikor esküvői ruhát kell majd varratni, a szabást és az anyagot magam választom ki!

— Mrs. Brown, Mrs. Brown! — kiáltja felháborodva a szomszéd.

— A maga három kölyke megint felmászott az almafámra!

— Ó, istenem, hol lehet a negyedik fiam?

— Mondd, víz alá merülni is tudsz?

— Hát persze!

— No és mennyi ideig maradsz a víz alatt?

— Mikor meddig.

— Hogyhogy?

— Attól függ, milyen hamar húznak ki!

Anekdoták

A Nobel-díjas dr. Werner Forssmann német orvos eredetileg kereskedő akart lenni. Egyik tanára az érettségi után azt mondta neki:

— Ha maga kereskedő lesz, maga körül mindenki fog keresni, csak maga nem. Ahhoz maga túl buta, hogy kereskedő legyen, magának tanulnia kell.

Amint a későbbi évek bebizonyították, a tanár nagyon jól ismerte a növendékét.

Egy fiatal hölgy egyszer megkérdezte Metternichtől, hogy tulajdonképpen mit is jelent az: diplomatának lenni?

Metternich készségesen válaszolt:

— A diplomata olyan ember, akinek az a feladata, hogy megoldja azokat a bonyodalmakat, amelyek soha nem jöttek volna létre, ha nem lennének diplomaták.

EGY SOR RAJZ

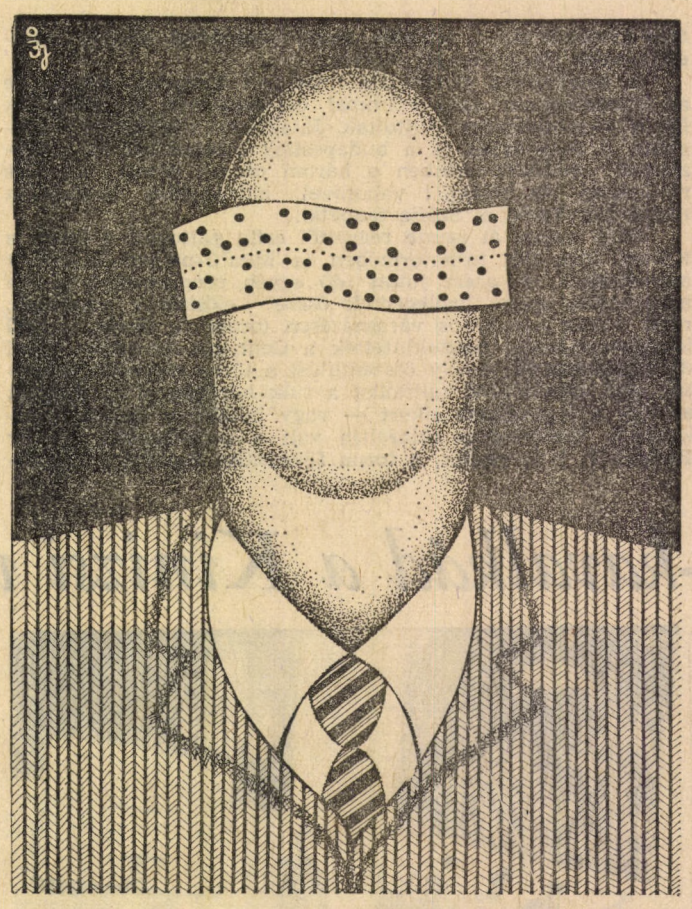

Számháború

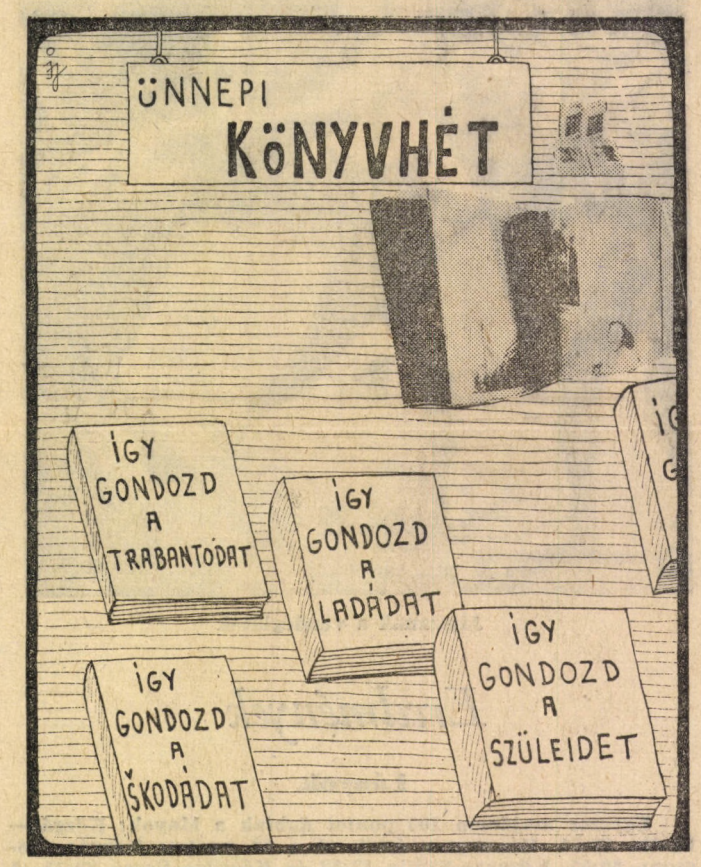

Izsák Jenő rajzai

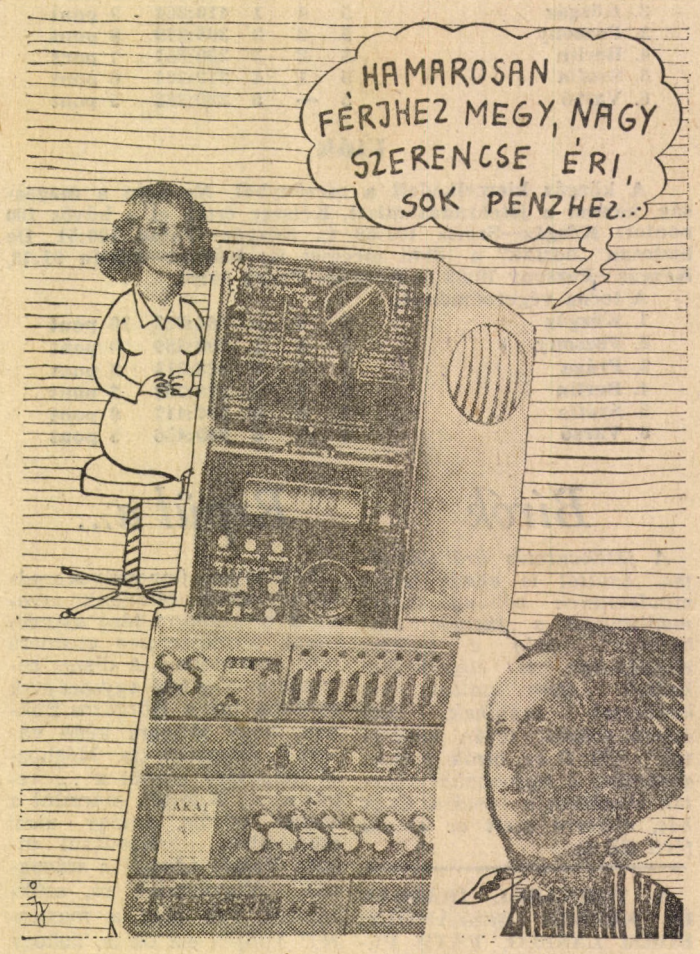

Modern jósnő

ÉRDEKESSÉGEK

Forgatjuk a glóbuszt

Növekszik az Etna

Az Etna az időszámítás előtti V. századtól kezdve napjainkig 80-szor tört ki. A mérések szerint a vulkán állandóan növekszik. 1874-ben az Etna 3313 méter magas volt, ma már 3480 méter magas.

Az ezeréves fű

Japán régészek az ásatások során mintegy 1700 éves fűmagokat találtak. A magokat sikerült kicsíráztatni. A belőlük kinőtt fűszálak hossza 8—20 cm.

Meteorit Amerikában

Indiana államban nemrég hatalmas meteoritot vettek észre a levegőben, amely a földre esés előtt kis darabokra robbant szét. A Kentucky állambeli meteorológiai intézet jelentése szerint a meteorit becsapódását tíz amerikai államban figyelték meg. A meteorit darabjai világosfehér színt bocsátottak ki magukból, amely a légkörben 6 másodperc letelte alatt először zöldre, majd narancssárgára, végül sárgára változott.

Hajjal, vagy haj nélkül?

A legutóbbi, hajhullással foglalkozó nemzetközi konferencia március 13—16-a között zajlott le az NSZK-beli Hamburgban. A résztvevő szakemberek több fontos megállapításra jutottak. A kutatások szerint minden kén vagy vitamin alapú gyógyszer vagy hajvíz többet árt, mint használ.

Ami a szappanokat és a samponokat illeti, a hamburgi kongresszus elvetett minden szintetikus alapanyagú készítményt, egyedül a kókuszszappant, a panamafa és alumíniumacetát alapú samponokat ajánlotta. A szakemberek végül is egyetértettek abban, hogy a hormonális módszereket tartják a leghatásosabbnak a hajhullás megállítására.

Érdemes-e autót lopni?

Eredeti módszert ajánl egy holland gyáros az autólopás megakadályozására. Az ötlet szerint a gépkocsi valamennyi üvegébe bele kell „tetoválni" a rendszámot. A megjelölés kitörölhetetlen, és a selyemnyomat-készítéshez hasonló módszerrel történik. Egy műanyagkeretbe foglalt nylonhálót használnak, melyből kivágják a számot, savas kémhatású maróanyagot kennek rá, mely a megfelelő helyeken megtámadja az üveget és mintegy felírja a számot az üvegre.

Ezután a tolvajnak már nemcsak a rendszámtáblát, hanem valamennyi üveget ki kell cserélnie. Így az autólopás sok munkát és jelentős pénzbefektetést igényel, mely érthetően nem kedvez e foglalkozás űzőinek.

Színekkel az elhízás ellen

Betsy Grabb brit orvosnő az étvágy és a színek összefüggését kutatta. Megállapította, hogy azoknak, akik fogyni akarnak, kékre vagy zöldre festett falú helyiségekben kell étkezniük, mivel ezek a színek csökkentik az étvágyat, míg a vörös és narancssárga színek fokozzák.

Elektronikus zárak

Egy amerikai cég újfajta zárakat gyárt, amelyeket nem kulccsal lehet nyitni, hanem perforált nyilásokkal ellátott műanyagkarton segítségével. E cég szerint a kartonokon szereplő ábrákból, amelyeknek mindegyike más és csak egyszer fordul elő, két és fél milliót lehet előállítani.

Gyógyító virsli

Jugoszláviában olyan húskonzervek, virslifajták és más hústermékek gyártását kezdték meg, amelyekben a fűszereket gyógyfüvekkel helyettesítették — galagonyával, kamillával és más egyébbel. A dietológusok receptjei szerint a termékekhez specifikus rendeltetésű gyógyfüveket adagolnak majd. Ezeket az élelmiszerárukat a kórházaknak és az óvodáknak szánják.

Tévedett a jós

Nem vált be a híres ausztráliai jövendőmondó, John Nash volt szobafestő jóslata, amely szerint Ausztrália egyes részein erős földrengésnek kellett volna bekövetkeznie. A jós az ausztráliai kontinens legveszélyesebb helyének a dél-ausztráliai Warwick várost minősítette. A földrengés nem következett be, ezzel szemben olyan katasztrofális árvíz tört a városra, amilyenhez hasonlót az utóbbi 50 év alatt nem tapasztaltak.

Gondolatok

Csodálom Ádámot. Mindig biztos volt abban, hogy azokat a vicceket, amelyeket elmesél, előtte még senki nem mondta el.

Unalomból csak a korlátolt emberek isznak. Az okos ember mindig talál okot.

Olyan hangos vitába kezdtek, hogy elriasztották az igazságot.

A fény „beszennyezi" a légkört

Minél több világító fényforrás van a városokban és az utakon, annál nehezebb a csillagászok számára az ég éjszakai megfigyelése. A légkör fénnyel „szennyezettsége" évről évre annyira fokozódik, hogy rendkívül komoly problémát okoz az olyan területek keresése, ahová át lehet helyezni a már működő obszervatóriumokat és ahol újakat lehet építeni. Az Egyesült Államokban egyes obszervatóriumok már most kénytelenek az ország keleti körzeteiből a nyugatiakba áttelepülni, ahol egyelőre nem olyan sűrű a települések hálózata.

KÖZGAZDÁSZ

A Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem lapja
Megjelenik kéthetenként a tanulmányi időszak alatt
Felelős szerkesztő:
FARKASINSZKY NÉ. HALAY EDIT
Szerkesztőség: Budapest, Dimitrov tér 8. 1093
Telefon.: 174—548
Kiadja a HIRLAPKIADO VALLALAT
Budapest, Blaha Lujza tér 3. 1959
Felelős kiadó:
CSOLLANY FERENC
78—2276 Szikra Lapnyomda, Budapest
Felelős vezető:
CSÖNDES ZOLTÁN vezérigazgató